

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 v.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na $\frac{1}{2}$ strani 150 K, na $\frac{1}{3}$ strani 100 K, na $\frac{1}{6}$ strani 50 K, na $\frac{1}{12}$ strani 25 K in na $\frac{1}{24}$ strani 13 K. Udrom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 v.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 18. V Ljubljani, 30. septembra 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Kuga v gobcu in na parkljih. — Kako je ravnati z žitom v shrambi? — O travnikih. — Naše vinarstvo. — Nove smeri v vinorej. — Kako trgamo neenakomerno zoreče grozdje. — Cukranje letošnjega vinskega mošta. — Sadjarjem v prevdarek. — Kmetijska šola v Št. Jurju ob Juž. železnici. — Stanje in cilji živinoreje na Slovenskem Štajerskem. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — **Inserati.**

Kuga v gobcu in na parkljih.

Ker se je nevarna kužna bolezen v gobcu in na parkljih pri goveji živini v zadnjem času po celi Sloveniji zelo razpasla in povzročila gospodarjem že ogromno škodo, zato je potrebno, da vsak kmetovalec pozna naravo te kuge in sredstva, kako se odvrča, oziroma mora vedeti, kako je ravnati, da se živali obvaruje pred okuženjem in če so okužene, kako se kugo zatira.

Kugo v gobcu in na parkljih povzroča gliva, ki, prenesena na druge živali, takoj povzroči okuženje, t. j. hudo vročinsko bolezen, ki se pri njej napravi mehurčast izpuščaj na sluznici v gobcu in na jeziku, na smrčku, v precepu na parkljih, redkeje pa tudi na vimenu, zlasti na sescih.

Kuga v gobcu in na parkljih je silno nalezljiva.

Kjer je ta bolezen med živino hudo razširjena, se večkrat sliši, da se po nji okužijo tudi ljudje. Navadno obole vsled uživanja mleka, presnega masla in sira, ki ga dobe od krav, ki trpe na tej bolezni.

Redkejši so slučaji, da pride ta kuga na človeka naravnost od živali, bodisi da se je človek dotikal obolelih delov života pri molži, klanju in zdravljenju. Bolezen je nevarna posebno otrokom. Ljudje zaradi nje tudi lahko umrjejo.

Od te bolezní obolela živina navadno v krajšem ali daljšem času zopet okrevja. Le včasih in ponekod pogine 50 do 80 odstotkov obolele živine. *Teleta navadno poginejo vsa.* Posebno veliko škodo dela ta kužna bolezen sicer v gospodarstvu. Živina dalj časa ne more delati, medtem postaja mršava in suha ter daje tudi veliko manj mleka kakor zdrava. Najhujše je pri tej kužni bolezni, da se tako naglo širi. Z ozirom

na nevarnost, ki preti predvsem kmečkemu prebivalstvu, in ker se kuga v gobcu in na parkljih tudi na človeka prenaša, so se izdale posebne veterinarske in varstvene odredbe. Naš zakon o živinskih kužnih boleznih prepoveduje poleg drugega tudi semnje v okuženih krajih in izvoz živine iz takega okraja. Da se kuga hitreje odpravi, ukazuje zakon, da se od slučaja do slučaja lahko pobije tudi večje število goved. Meso ni sicer neužitno, vendar pa odloča živinozdravnik, v koliko je za užitek sposobno.

Prodaja presnega mleka iz okuženih in osumljenih hlevov je prepovedana kakortudi uživanje takega mleka. Mlekarne in drugi, ki hočejo prodajati mleko, je morajo prevreti ali pastelizirati.

Žival se kuge nalezle od drugih živali v hlevu po slini. Sline bolne živali in tekočina, ki se izceja iz obolelih mehurčkov na telesu, onečistijo krmo, vodo, steljo, pašnike, ceste, železniške vozove itd. Tudi po roki, obleki in obuvalu ljudi, ki negujejo živali, se lahko prenese bolezen. Posebno nevarni so mesarji, rezači, krošnjari, hlapci in dekle, ker se po njih bolezen posebno lahko prenaša.

O ravnanju z živalmi, ki so obolele za kugo v gobcu in na parkljih, piše Frančišek Waldhäusl v listu »Der Praktische Landwirt« takole:

Velike izgube, ki jih povzroča kuga v gobcu in na parkljih, me silijo, da objavim svoje velike tozadevne izkušnje. Kakorhitro je dognano, da je kako govedo že okuženo, se priporoča takoj vse druge živali v hlevu okužiti s sluzom iz gobca, kajti ostale zdrave živali bodo prej ali slej tudi okužene, zato je bolje, če je bolezen naenkrat v vsem hlevu in se prej konča.

Posebno skrb naj ima živinorejec za sesajoča teleta, ki redno poginejo, če ostanejo pri svojih materah. Kolikor telet ni mogoče takoj prodati, jih je treba postaviti v drug, osamljen hlev ter umetno napajati z *zavretim* mlekom, ki se teletom daje shlajeno na 28°C.

Hlevi z bolno živino morajo biti hladni in dobro prezračevani, kajti pregorki in neprezračevani hlevi pospešujejo groznično vročino živali, ki je zelo nevarna za njih življenje. Seveda je brezpogojno treba poklicati živinozdravnika, ki da vsa potrebna navodila in zlasti pove, kako je vsak dan živalim meriti toplino.

Prve dni po okuženju se mora zlasti negovati in čistiti gobec ter parklji. Parklji se z mlačno vodo dobro izpirajo, precep parkljev in nadparkeljni člen se namaže z lesnim katranom in staje se dobro nastiljajo s suho steljo. Pozneje med boleznijo se morajo parklji ohraniti suhi ter se zdravijo s kakim razkužilnim praškom, ki ga zapiše živinozdravnik. Če se pri zdravljenju parkljev ne ravna skrbno, se naredi globoko sesajoče gnojne otekline, parklji odpadejo in žival se mora zaklati.

Gobec se mora znotraj in zunaj, ravnotako nosnice vsak dan dva- do trikrat izprati s kinosolovo vodo, in sicer po navodilih živinozdravnika. Izpiranje naj se vrši prav nežno s kako mehko in čisto cunjjo ali z gobo, da se ne odrgnejo mehurčki in se ne poškoduje nanovo zrastle sluzna koža. Še bolje se vrši izpiranje s kako brizgalnico. Kadar mehurčki na čeljustih potemne, je priporočeno gobec izpirati z redko galunovo vodo.

Po izbruhu kuge se mora prav posebno paziti na vime, ki pri tej bolezni zelo trpi. Vročna vimena je treba hladiti z mrzlimi obkladki. V ta namen se robci namočijo v ocetnokislj glini, da se na ta način preprečijo vnetja in uljesa. Tudi mazanje vimenov z zmesjo iz ilovice in kisa je dobro sredstvo. Seveda se morajo vimena pred vsako molžo osnažiti z mlačno vodo, drugače se namolzeno mleko hitro skisa. Trde otekline na vimenih je treba vsak dan dobro natreti z mažo, sestoječo iz dveh delov lorberjeve maže in enega dela živosrebrne maže, dokler se oteklina ne izgubi. Razpokane in mehurčaste seske je treba mazati z mažo iz svinčene beline.

Razen opazovanja in zdravljenja tu omenjenih boleznih prikazni je pa nepretrgano noč in dan treba paziti na splošno stanje bolnih živali, kajti če imajo živali trajno vročino in več dni ne jedo, silno hitro propadajo in navadno najdragocenejše plemenske in molzne živali brez vsakih bolečin hipno poginejo. Glavna pozornost se torej mora obračati na odvrčanje groznične vročine ter se zato mora na dan večkrat pri živalih meriti toplina, in kakor hitro se ta dvigne nad 40°C, se mora nemudno poklicati živinozdravnik. Dokler ne pride živinozdravnik, je dobro domače sredstvo čaj iz cesarskega korena in lavorovega praška, ki se daje živalim piti. Ker se pri veliki vročini posuši vsebina želodca in črev, zato je treba paziti, da živali lahko odkladajo blato, in se jim v to svrho dajo hladeče in raztapljajoče dristve. Če je žival dlje časa zaprta, se ji pomaga s kakim dristilom. Izkušnja uči, da dolgotrajno zaprtje pri kugi v gobcu in na parkljih povzroča veliko groznično vročino, ki je mnogokrat vzrok smrti.

Najnevarnejši čas se pa takrat prične, kadar živali čez tri do šest dni, ko so izgubile tek, zopet prično rade jesti, imajo čist gobec, se zobje ne majejo in je sploh stanje bolnih živali razmeroma dobro. V tem času

je treba strogo paziti na pravilno pokladanje in naj živali dobivajo po malo lahko prebavljive hrane. Zlasti se je izogibati močnih krmil, ki pospešujejo tvorjenje mleka. Živali namreč ne morejo ob začetnem zdravljenju prenašati in prebavljati velikih množin krme in se zato lahko sluznice vampa vnamejo, pokaže se vnovič močna groznična vročina, krma v prebiralniku se strdi in žival vnovič oboli. V tem času največ živali pogine. Če je živinozdravnik hitro na mestu, more pač včasih najhujše preprečiti. Na vsak način je pa najbolje med tem časom boleznijo živali prav pičlo krmiti ter na mleko kakih 8 do 14 dni ne računati in le počasi preiti k zadostnemu krmljenju.

Ko je kuga ponehala, se morajo parklji preiskati ter s primerno previdnostjo porezati, oziroma skrajšati, in vsa gnojna mesta odstraniti ter primerno zdraviti.

Krave, ki so bile bolne na tej kugi, kaj rade zvržejo in je v tem slučaju treba na pomoč poklicati živinozdravnika.

Kako je ravnati z žitom v shrambi?

Dobri žitni letini je letos škodovalo predvsem dolgotrajno deževje, žitna rja in v nekaterih krajih tudi snetjavost, vendar pa kmetovalec kljub temu zadovoljno gleda svoje shrambe, kajti letos je hvala Bogu vendar zopet enkrat svojim pridelkom sam svoj gospodar. Njegova naloga je sedaj le ta, ohraniti težko zaželeni sadež v dobrem stanju, kar se pa nekaterim kmetovalcem, zlasti v času deževja, ponesreči.

V snopih se nahajajoče, kakortudi izmlateno žito, ki se nam je zdelo na polju že popolnoma suho, in ki smo je prenesli v shrambo, se začne v začetku zelo „potiti“, to je intenzivno ali močno dihati. Zrno je namreč živo telo, ki sprejema za svoje življenje potreben kisik kakor drugi organizem iz zraka in izdihuje ogljikovi dvokis in vodo, pri istočasni tvorbi topline. Vsako dihanje je oksidiranje ali spajanje zračnega kisika z organskimi snovmi in ker je to v zvezi s tvorbo topline, zato imenujemo dihanje tudi „počasno gorenje“. Dihanje je tem intenzivnejše ali močnejše 1. čim višja je temperatura ozračja; 2. čim vlažnejše je zrno; 3. čim večjo množino beljakovin vsebuje in 4. čim manjše je zrno. Ako leži v snopih ali pa izmlateno žito v debeli plasti, se dihanje vsled vedno zvišujoče se topline in vlage bolj in bolj stopnjuje. Ako se ta debela žitna plast pravočasno ne prezrači in razprostre, se lahko vsled previsoke topline, ki doseže včasih tudi 80°C in več, popolnoma pokvari. Vlaga, ki ne more iz te plasti izhlapevati, se kopiči in kaplja na tla, kjer se potem kaj hitro razmnože razne plesnobne in gnilobne bakterije, ki se žive iz organskih snovi zrna. Z močnim dihanjem je v zvezi tudi uporaba dragocenih v zrnu nakopičenih hranilnih snovi, predvsem skroba.

Iz navedenega sledi, da je izmlateno seme v začetku razložiti v tenki, to je kakih 15—20 cm debeli vrsti, nakar ga je v prvih dneh vsak dan ali pa vsak drugi dan premešati in s tem prezračiti. Po štirinajstih dneh se lahko zvrsti v debelejši plasti, in sicer do pol metra in se ga vsakih 14 dni premeša, dočim ga v zimi, ko vsebuje le še 15—17% vode, zvrstimo do 1 metra in več.

Glede žitne shrambe je omeniti, da je predvsem čista, suha in zračna. Tla ne smejo imeti špranj, kajti v teh se kaj radi zagnezdijo živalski in rastlinski škodljivci, ki se hranijo z žitnimi zrni. Okna shrambe naj

bodo zamrežena, da se s tem prepreči dostop ptičem, mišim, podganam in dr.

Kdaj je primeren čas za obračanje žita in zračenje žitne shrambe, tega navadno kmetovalci ne uvažujejo, zato se seveda tudi ni čuditi, če to delo nima nikakega uspeha ali pa če včasih celo škoduje. Upoštevati je pri tem predvsem fizikalne pojave. Toplina žita v jeseni le polagoma pada, ker je pač v zvezi z dihanjem semen. Če zračimo shrambo v času, ko je zunanji zrak hladnejši in bolj suh kakor pa zrak v shrambi, potem se prvi pri stiku s slednjim segreje in sprejema vlago — in to je pač namen zračenja. Nasprotno temu je spomladi. Toplina žita pade tekom zime v dobri in zračni shrambi na 8°C in se spomladi s toplino zraka le počasi dviga. Ker je pomladanski zrak torej navadno toplejši, kakor pa žito in zrak v shrambi, in ker vrhutega vsebuje obilo vlage, ki jo dobiva iz mokre zemlje, zato se pri morebitnem zračenju shrambe v tej dobi, pri stiku z notrajnim hladnejšim zrakom ohladi, vsled česar se v njem nahajajoča vlada izloči na hladnih predmetih v podobi rose v tem slučaju pač na žitu. Tu je popolnoma isti pojav, ki ga opazujemo, ako prenesemo pozimi hladen predmet v toplo shrambo. Ta se namreč tam porosi. Ker ima suho zrno svojstvo, da kaj rado sprejema vodo, zato se pač vsa na površju se nahajajoča rosa vsrka in v slučaju, ako se je nakopiči zadostno množino, poleg tega stopi tudi še toplina zraka, potem se kaj rado dogodi, da nam žito pač že v shrambi vzkali in postane za setev neporabno.

Zračenje shrambe se ima vršiti le v času, ko je zunanji zrak hladnejši in bolj suh, kakor pa zrak v shrambi. V toplih nočeh, zlasti spomladi, naj ostanejo okna shrambe zaprta. Obračanje žita pri istočasnem zračenju shrambe v deževnih dneh, kar je pri naših kmetovalcih žalibog običajno, je seveda vsekakor napačno, kajti na ta način pride suho žitno seme v dotiko z vlažnim zrakom, iz katerega potem sprejme zopet vlago.

Zračiti je treba torej žitne shrambe v lepem, suhem in hladnem vremenu, ker le v tem času je tozadno delo res uspešno.

Inž. Tavčar.

O travnikih.

(Konec.)

Tako izsušen travnik naj se, če je potrebno, pognoji z apnom. Nato se odstrani mah z železno travniško brano in se travnik močno pognoji s kajnitom in Tomasevo žlindro; ker pa teh gnojil sedaj primanjkuje, je dobro zaliti travnik z gnojnico. Naslednja leta dobi travnik nekoliko Tomasove žlindre in kalijeve soli, vsako tretje leto pa nekoliko hlevskega gnoja ali gnojnice. Travniki s slabo rušo se morajo zorati in nanovo zasejati. Večkrat ne moremo projektirati izsuševanja posameznih parcel, ker je odtok vode premajhen. Zato je treba napraviti načrt za obširnejše izsuševanje in je torej najboljšo, da se združi več posestnikov v eno vodno zadrugo. Ta pa je vselej potrebna tam, kjer zamočvirni večji okraj kaka sama voda.

Pri odvajanju vode je namreč predvsem važno vprašanje, ali imamo primeren odtok, to se pravi, ali moremo izpeljati vodo v kak nižje ležeči potok. Če odtok ni posebno izdaten, potem moramo odvesti vodo z jarki; če je pa dovolj ugoden, potem uporabljamo pa drenažo.

Pri jarkih izgubimo prvič preveč površine, drugič pa jarki zelo ovirajo dela na travnikih. Pri drenaži pa odpade vse to, ker leže odvodne cevi pod zemljo.

Najpopolnejše je izsuševanje, ki je obenem zvezano z namakanjem zemlje. Tak travnik nam donša največ krme.

Namakanje je povsodi, kjer so ga izvedli, pospeševalo gospodarstvo v najvišji meri.

V španski provinci Valencija na južnem Francoskem, v Lombardiji in okoli Tržiča na Goriškem dajejo namakani umetni travniki 8—10 košenj na leto s približno 200 q sena na ha. Vsekakor traja v teh toplih krajih letna doba rasti osem mesecev, ne pa, kakor pri nas pet mesecev. Pa tudi v posameznih krajih Nemčije in na Češkem so dosegli pri umetno namakanih travnikih prav lepe uspehe in dobili letno 70—150 q sena na ha.

Tekom svoje dolgoletne prakse na Kranjskem sem velikokrat imel priliko videti travnike, ki bi se dali z majhnimi stroški izboljšati. Dolinski travniki so večinoma močvirni, vsi pa več ali manj porasli z mahom. Gorski travniki pa so večinoma zarasli z grmovjem, tako da velik del površine ne daje nobene koristi. Kako lahko bi pač tukaj z nekaj pridnosti in dobre volje dosegli obilnejše pridelke krme! Vsaka izdana svota se tukaj visoko obrestuje.

Pa tudi v večjih dolinah, kjer je voda na razpolago, bi se dalo namakanje prav lahko izvršiti.

Cilj vsakega slovenskega kmetovalca bodi, da pridela čimveč dobre krme in s to pomnoži število živine. Pa tudi vlada naj bi podpirala v to svrhu kmetovalca, in sicer:

1. da po za to poklicanih organih kolikor mogoče razširi izboljšanje travnikov z izsuševanjem in namakanjem ter stem pospešuje našo živinorejo;
2. da kolikor mogoče podpira ustanovitve vodnih zadrug in izvršitev njihovih načrtov;
3. da prisrbi ceni in trajni kredit melioracijam.

Inž. Presel.

Naše vinarstvo.

Spisal F. Matjašič.

Slovenija obsega 36.000 ha vinogradov; vsi so sicer od trtne uši že okuženi, vendar pa je še približno 2000 ha stare trte, ki še nekoliko rodi; ostali vinogradi so bili od trtne uši popolnoma uničeni. 20.000 ha se jih je zopet zasadilo z ameriško trto; ti novi vinogradi so povečini že rodni. 10.000 ha vinogradov še ni obnovljenih in dotična zemlja sedaj ne dá nikakih dohodkov, ker za druge kulture večjidel ni porabna.

Na 4000 ha so pa prejšnji vinogradi popolnoma opuščeni in zemlja se sedaj izrablja za druge gospodarske pridelke.

Vinski pridelek znaša v Sloveniji letno povprečno 700.000 hl, v sedanjih cenah tvori to vrednost 490 milijonov kron. V deželi se porabi letno 330 tisoč hl; izvozi se torej 370 tisoč hl vina. Prodajna vrednost izvoženega vina znaša v sedanjih cenah 259 milijonov kron letno.

Iz navedenega je lahko posneti, da je vinoreja v Sloveniji velike gospodarske važnosti, in to tembolj, ker živijo zlasti manjši posestniki v zelo obljudenih vinorodnih krajih skoro izključno le iz dohodkov svojih vinogradov.

Vsled vojnih razmer so se pa prej lepo urejeni vinogradi zelo poslabšali, ker se zaradi pomanjkanja delavskih moči niso mogli tako skrbno obdelovati kot poprej; primanjkovalo je tudi sredstev za pokončevanje raznih škodljivcev.

Ker bodo vinski pridelki tvorili v Sloveniji enega najvažnejših izvoznih predmetov, bo torej v bodoče zopet potrebno skrbnejšega negovanja vinogradov, da se pridelek zviša.

V to svrhu bo nadaljevati započeta državna podjetja, ali nekatera nanovo uvesti.

Kakor omenjeno, ne da 10.000 ha zakuženih vinogradov nikakega pridelka več.

Čeravno ni misliti, da se bo obnovilo še vseh teh deset tisoč ha, je vendar računati, da se bo za nadaljevanje obnovitve vinogradov potrebovalo tekom let še na milijon trt. Pa tudi mnogo obstoječih novih vinogradov nazaduje iz različnih razlogov; tudi te nasade je spopolniti.

Potrebno je torej, da se zopet uvede pomnoženo pridelovanje trt v večjem obsegu.

Trte naj bi se delile vinogradnikom v *uvaževanja vrednih slučajih* tudi za znižano ceno; ta zahteva vsebuje vzdrževanje primernih matičnjakov in trsnic, v katerih bi se za oddajo potrebne trte pridelovale v dobri kakovosti in v zadostni množini.

V posameznih krajih so potrebni razentega vzorni vinogradi, v katerih naj se društvu poda zgled za razumno zasajanje in obdelovanje novih in za zboljšanje že obstoječih vinogradov.

Vzorni vinogradi nudijo tudi potovalnim učiteljem lepo priliko, strokovne nauke na licu mesta podpreti s praktičnim razkazovanjem.

Še večje važnosti kot vzorni nasadi so pa posebno za nekatere kraje poskuševalni vinogradi.

To velja v prvi vrsti za apnena tla, kjer ameriške podlage, ki so bile dosedaj obče v rabi, le slabo rasejo, ali pa sploh ne uspevajo. V takih razmerah naj bi se preskušale trte, ki se priporočajo za apnena tla.

En nasad te vrste obstoji že v Dvoru nad Šmarjem pri Jelšah, v katerem se že 16 let preskuša nad 50 vrst trtnih hibrid, ki so jih priporočali s Francoškega in od drugod za apneno zemljo.

O tozadevnih izkušnjah se je že obširno poročalo na drugem mestu. Poskušnje v Dvoru se bodo nadaljevale in se bo o njih poteku v zvezi s prejšnjimi ugotovitvami svoječasno zopet poročalo.

Enaki poskusi bi se pa morali izvršiti tudi v drugih krajih, in sicer na podlagi izkušenj, ki so se že pridobile v Dvoru.

V tem pogledu bi za sedaj prišli v poštev v prvi vrsti vinogradi na Bizeljskem, katerih zemlja vsebuje ponekod veliko množino apna in kjer prvotni ameriški nasadi deloma že zelo hirajo.

V manjšem obsegu bi bilo za nekatere okoliše nadaljevati tudi nabavo gumijevih trakov za zeleno cepljenje, ker se mnogo vinogradnikov pri obnovljenju vinogradov še poslužuje cepljenja na zeleno. Gumijevi trakovi se pa mnogokrat niso dobili v primerni kakovosti; priporočati je torej skupno nabavo eventualno iz državnih sredstev.

Oddaja trakov bi se naj vršila proti plačilu; le v posameznih slučajih bi bilo umestno, oddajati trakove za znižano ceno, in kjer se gre za majhne, resnično uboge posestnike, bi bila na mestu tudi brezplačna podelitev manjše množine takih trakov.

Na ravno isti podlagi je priporočati skupno nakupovanje priprav in strojev, ki so potrebni pri zatiranju trtnih škodljivcev.

Nabava takih predmetov bi se najbolje poverila Slovenski kmetijski družbi, ki je tudi dosedaj imela nabavo gospodarskih potrebščin z najboljšim uspehom v rokah.

Velike važnosti je nadzorovanje tistih vinogradov, ki so bili obnovljeni s pomočjo brezobrestnih državnih in deželnih posojil. Takih posojil je n. pr. na Slovenskem Stajerskem dodeljenih 10 tisoč posestnikom v skupnem znesku 4 $\frac{1}{4}$ milijonov kron.

S temi posojili je obnoviti 4220 ha vinogradov, iz narodno-gospodarskih ozirov nam ne more biti vseeno, če so dotični vinogradi res skrbno obdelani ali ne, v slučaju zanemarjenja nasadov ima država pravico, posojilo takoj iztirjati.

Že prej je omenjeno, da je potrebno pridelovanje vina v naši državi kolikor mogoče povzdigniti; to velja ne samo glede množine pridelka, marveč še bolj glede njegove kakovosti. To pospešujemo z razmnoževanjem primernih trtnih vrst. Tu pa lahko občutno oškodujejo narodno gospodarstvo zasebni trsničarji, ako pridelujejo in razpečavajo trtne sorte, ki za naše razmere niso prikladne, bodisi glede trpežnosti, ali rodovitnosti, ali kar je še važnejše, glede kakovosti pridelka. Razmnoževanje takih sort bi se moralo uradno zabraniti. Potrebna je torej stroga kontrola zasebnih trtnic od strani državnih strokovnih funkcionarjev.

Za povzdigo umnega gospodarstva je potreben nadalje v vseh panogah kmetijstva kar najintenzivnejši pouk.

To velja za vinarstvo še v večji meri kot pri drugih panogah.

Posebno pride tu v poštev navodilni potovalni pouk, kajti z raznim razlaganjem od osebe do osebe na licu mesta v vinogradu se doseže mnogokrat večji uspeh, nego pa pri sicer mnogobrojno obiskanih poučnih predavanjih, kjer pa manjka osebnega stika.

Tu je pravo delavno polje vinarških instruktorjev, katerim gre velika zasluga na uspešni obnovi vinogradov na Slovenskem Stajerskem.

Strokovno vodstvo vinarških zadev je v rokah odseka za vinarstvo in kletarstvo, podrejenega poverjeništvu za kmetijstvo.

Zunanjo vinarsko službo opravljajo vinarska nadzorništva v Mariboru in v Novem mestu, ter kletarska nadzorništva v Mariboru in v Ljubljani.

Vinarska nadzorništva vodijo pridelovanje trt, izvršujejo njih razdelitev in kontrolirajo pravilno porabo trt in drugega materiala, ki se dodeluje vinogradnikom iz državnih sredstev.

Vinarski nadzorniki zasledujejo stanje vinogradov v vseh vegetacijskih dobah in opazujejo vsakršne prikazni, ki se nanašajo na razvoj vinske trte, da je mogoče takoj uveljaviti primerna protisredstva, ako razmere to zahtevajo; vinarski nadzorniki izvršujejo tudi potovalni pouk; v njihovem poslovanju jih podpirajo vinarski inštruktorji.

Državna uprava bo gotovo rada pospeševala s primernimi akcijami razvijanje vinarstva v vsakem oziru; z umnim zasajanjem je stremeti za tem, da bodo dajali vinogradi vina fine kakovosti, kajti le s takimi bomo mogli vzdržati konkurenco vin drugih dežel, ki vsled ugodnejših razmer ceneje pridelujejo nego mi.

Državni kletarski nadzorniki pa bodo strogo s kontrolo v kletah delovali na to, da se naše vino ne

bo potvarjalo. Na ta način bo vino še pridobilo na dobrem glasu. Želeti bi bilo, da bi stremljenje državne uprave podpirali tudi zasebniki in strokovne korporacije.

Pridelovanje trt n. pr. bi mogla v veliki meri prevzeti zasebna podjetja, naj bi torej zopet začele delovati trsničarske zadruga, ki so pred vojno razpečavale vsako leto velike množine trt; žal, da je šel večji del tega dragocenega trtnega materiala iz dežele, ker je domačim vinogradnikom primanjkovalo denarnih sredstev, da bi mogli odvzeti sami vse trte, ki so bile na razpolago.

Pod gotovimi pogoji bi bila možna glede pridelovanja trt tudi skupna akcija trsničarjev in države.

Hvaležno delovno polje bi nadalje našle vinarske zadruga za vnovčevanje vina; zadruga naj bi bile posebno pri izvozu vina posredovalnice med pridelovalci in kupci.

Poskrbeti se bo tudi moralo, da se nudi vinogradnikom lahko dostopen pouk v umnem kletarstvu; to bi se dalo doseči z ustanovitvijo manjših vzornih vinskih kleti, v primernih krajih, kakor že nekatere obstoje. Najumestnejše bi bilo, če bi se osnove take kleti na združni podlagi, kjer so razmere za to dane.

S sporazumnim, smotrenim delovanjem pridelovalcev, strokovnih zadrug, vinske trgovine in državne uprave bi se gotovo dalo naše vinarstvo povzdigniti na visoko stopnjo tako kar se tiče množine, kakor tudi kakovosti vinskega pridelka. Dani bi bili pogoji, da bi naše vino moglo tekmovali z inozemskim.

Naše vinarstvo bi na tak način postalo res dobičkanosna panoga našega kmetijstva; vinski pridelki bi povečini tvorili važen predmet izvoza; vinarstvo bi potemtakem zavzemalo v našem narodnem gospodarstvu odlično mesto.

Nove smeri v vinoreji.

Naše štajersko vinarstvo je imelo pod bivšo mačeho, staro Avstrijo, težko stališče. Trpelo je vsled konkurence južnih pokrajin, posebno pa Ogrske, ki so ob ugodnejših klimatičnih razmerah proizvajale mnogo ceneje in preplavljale s svojim cenim blagom naše naravne odjemalne kraje, alpske dežele. Da si je naš vinogradar v drugi polovici vojne gmotno primerno opomogel, je pripisati odpadu te konkurence in je bil le začasen pojav.

Stališče našega vinarstva pa tudi danes, pod novimi državnimi razmerami na prvi pogled nikakor ni posebno nadopolno. En del konkurenčnih dežel (del Ogrske, Goriško in Primorje) je sicer odpadel, računati pa moramo z dejstvi, 1.) da Jugoslavija prideluje več vina, kakor ga sama potrebuje; 2.) da bo izvoz v Nemško Avstrijo, katera je dozdaj konsumirala $\frac{2}{3}$ do $\frac{3}{4}$ našega vinskega pridelka, tudi za slučaj, da se izvozne razmere uredi za nas kar najbolj ugodno, kolikortoliko otežkočen; 3.) da bodo proizvodni stroški pri nas vedno višji, nego v ostalih vinorejskih pokrajinah Jugoslavije, ki pridelujejo pod ugodnejšimi vremenskimi razmerami.

Predpogoj za obstanek našega vinarstva je, da nas država primerno štiti pred inozemsko konkurenco in da nam omogoča izvoz v današnjo Nemško Avstrijo, katerega začasno ne moremo pogrešati, dokler se naše vinarstvo ne preustroji.

Če se ta predpogoj izpolni, se mora upoštevati konkurenca, ki nam jo bodo povzročale naše jugoslo-

vanske pokrajine in vprašanje je, če nam bo mogoče pod danimi razmerami uspešno tekmovali z vinarstvom Dalmacije, Slavonije in Bačke-Banata.

Na prvi pogled bi se moralo to vprašanje zanimali, že iz vidika vremenskih razmer, ki so v navedenih pokrajinah vinarstvu pač mnogo bolj ugodne, negò pri nas in ki znatno olajšajo in pocenijo proizvodnjo. Če pa razmere vsestransko ogledamo, in upoštevamo vse mogoče činitelje, pridemo do čisto drugega zaključka.

V prvi vrsti je finost in žlahtnost cvetlice (bukeja), v drugi vrsti finost in žlahtnost kislobe, ki so lastna našim vinam v tako visoki meri in bi se dale izkoristiti v naše svrhe. V tretji vrsti je uporaba svežega grozdja, ki vsaj deloma lahko pripomore k večji dobičkanosti vinarstva. In ti tri činitelji nam nudijo podlago, na katero brez pomislekov lahko zgradimo našo vinorejo dobičkanosno v okvirju Jugoslavije.

Ne da bi hotel vprašanje v dosego navedenega smotra izčrpljivo obravnavati, usojam si v naslednjem podati le nekatere smernice za postopanje v prehodnji dobi, prepuščaje končno rešitev vsem merodajnim krogom v nadaljni pretres posvetovanja.

Če hočemo izrabiti finost in žlahtnost cvetlice, ki jo dosežejo nekatere vrste naših vin, moramo predvsem posvetiti večjo pozornost pridelovanju kvalitetnih vin, kakor jo zahteva svetovni trg: — kar sicer ni novo, pa vendar dosedaj premalo upoštevano. Znano je, da so nekatere vrste sortnih vin iz ljutomer-radgonskih, pekrskih in haložkih goric lahko že do sihdob uspešno tekmovali z najboljšimi spodnjeavstrijskimi, renskimi in drugimi vini in da so jim večkrat pri razstavah in drugih priložnostih najboljši poznavalci dajali prednost. Manj ali nič znano je pa dejstvo, da šampanjc (peneče vino), proizvajen iz ene ali druge vrste burgundca (posebno iz modrega burgundca), ljutomer-radgonskega ali slovenjegoriškega izvora večkrat prekosi v kakovosti celo pravega šampanjca iz francoske Šampanje (Champagne). Kdor šampanjca kolikortoliko pozna in ve, kakšna razlika je kvalitativno med pravim šampanjcem iz vina iz Šampanje in iz vin drugega izvora, bo vedel ceniti velikansko važnost tega dejstva za našo štajersko pokrajino, posebno če omenim, da burgundec v celih ormožko-ljutomer-radgonskih in celih slovenskih goricah (približno na kakih 6000 hektarjih) enako dobro uspeva in daje izboren „cuvee“ (küve = vino, iz katerega se izdeluje šampanjc), ki se ne doseže v enaki kvaliteti razen Šampanje.

V duhu vidim naše krasne slovenske gorice, ob-sajene izključno le z modrim burgundcem, preprežene z mnogobrojnimi, dobro oskrbovanimi cestami in železnicami. Skoraj jih ni več spoznati! Preje brezpomembne vasice, predočijo se nam kot majhni, čedni trgi z modernimi stavbami. Iz našega Ljutomera, Ormoža, Radgone, Sv. Lenarta, Ptujja in Maribora pa so nastala središča svetovno pripoznane jugoslovanske šampanjske industrije. Povsod opažaš velepotenznost, red in blagostanje!

Tako nekako bi lahko bilo med Muro in Dravo, Središčem ob Dravi in Lučanami v 15 do 20 letih, če razumejo zanimani krogi pravilno tolmačiti klic časa!

Predvsem bi bilo treba ustanoviti vinarstvo za drugo za označeno ozemlje, ki bi začasno imela nalogo pospeševati zasaditev modrega burgundca za proizvodnjo šampanjca in skrbeti za to, da bo vsak posestnik, ki nanovo zasaja svoj vinograd, ud te zadruga.

Poleg modrega burgundca pa bi se lahko gojile v navedenem okrožju, četudi v manjšem obsegu in le v najboljših legah tudi druge grozdne vrste za napravo finih buteljskih vin, kakor šipona, belega burgundca zelenčica itd. A glavno torišče za proizvodnjo finih buteljskih vin naj bi pa tvorili Mariborski, pohorski in haložki vinorejski okoliši.

Kamniškega muškatelca, pekerske male graševine in šipona ter različnih haložkih visokoplemenitih sortnih vin, kakor so se že do sedaj pridelovala, nam nihče ne more ponarediti in so že kolikortoliko znane na svetovnem trgu. Nekoliko več reklame po inozemskih časnikih in vzorna skladišča teh vin po večjih mestih inozemstva bi jim kmalu zasigurala stalne odjemalce.

V konjiškem delu pohorskega okoliša naj bi se upeljalo spet proizvodnjo rdečih vin, kakor je že svojedčasno bilo udomačeno in je slovelo. Vinarijska črnina (kavka, vranek itd.) bi lahko tekmovala z drugimi rdečimi vini, že zaradi svojega posebnega, ljubkega bukeja. Tudi za te okoliše naj se ustanove vinarske zadruge, ki naj določijo grozdne vrste, katere se naj zasajajo. Čim manj vrst, tem lažje bo delo, tem lažje se bo razpečalo vino. Stremeti se mora za tem, da se v vsakem okolišu goji le ena vrsta vina za vinski trg, s čemer pa ni rečeno le iz ene sorte. Često dajo dve sorti v primernem sorazmerju, kateri se v svojih lastnostih vsestransko spopolnite, boljši produkt: tako n. pr. mala graševina z zelenčičem itd.

V Haložah pa se bo lahko pridelovalo v manj znamenitih legah poleg finih vin tudi vino za režnjo z vini iz južnih krajev, ki jim primanjkuje kislobe. V to svrhu se bo uporabilo vrste, ki veliko rode, imajo precej kisline, a malo alkohola. Morebiti bi kazalo zasajati v to svrhu beli ranfol, kavčino in druge. Grozdne vrste se bodo morale izbrati po dozdajšnjih izkušnjah. Taka vina bodo služila tudi za lokalni trg.

Glavno torišče vin za režnjo z južnimi vini pa bo naš brežiški ali bizeljski vinorejski okoliš, kjer so razmere kar za to ustvarjene. Bizeljska modra kavščina za režnjo s težkimi črnimi dalmatinci in bizeljski plavec za režnjo z belim vinom z juga bodo iskani dve sorti vina in tudi dobro plačani.

Tudi tukaj bo morala prevzeti vinarska zadruga stvar v roke in seznaniti vinske trgovce z blagom, ki bo obojestranska vina spopolnilo in omililo v svojih ekstremnih lastnostih, jih naredilo prijetneje ter povečalo njih konsumni krog.

Vino za režnjo se bo deloma lahko pridelovalo tudi v celjskem vinorejskem okolišu, kjer boste mogoče sorti peček in vrhovec dajali tozadevno blago.

Z navedenim pa nočem reči, da bizeljski in celjski vinorejski okoliši nista deloma tudi sposobna za pridelovanje boljših vin za buteljke. Znale so nekatere vrste bizeljčana, šmarčana in drameljčana, ki takisto lahko tekmujejo z drugimi našimi buteljskimi vini! Na drugi strani mi pa tudi ne pade v glavo hoteti ovirati ali preprečevati pridelovanje navadnih vin za lokalni konsum v vseh navedenih vinorejskih okoliših. Ravno narobe! Sem za to, da se pusti vinogradarju kolikor mogoče prosta roka v njegovem delovanju, a ogroziti se ne smejo pri tem splošni interesi vinarstva. Označiti sem hotel s svojim izvajanjem le pot, ki naj vodi iz krize, ki preti našemu vinarstvu, če se ga primerno ne preuredi. Hotel sem navesti le ideje, o katerih sem prepričan, da bi mogle, če se jih upošteva v vinarskih krogih, povoljno rešiti vprašanje prihod-

njosti našega vinarstva v okvirju Jugoslavije. Vse drugo ostane zadeva podrobnega dela krajevnih vinarskih organizacij, ki se pa vsekakor morajo osnovati čimpreje mogoče, če hočemo ohraniti naše vinarstvo in ga spraviti na pravi tir.

Pri rešitvi vprašanja rentabilnosti vinarstva pa ne smemo pozabiti še ene možnosti izkoriščanja naših vinogradov, in sicer porabe svežega grozdja. Pridelovanju namiznega grozdja se bo morala posvetiti vsekakor večja pozornost. Če ne več, pridelati moramo najmanj toliko namiznega grozdja, kolikor se ga potrebuje po naših mestih in trgih. Pripustiti pa ne smemo, da bi se ga uvažalo v to svrhu iz drugih pokrajin.

Tudi uporaba svežega grozdja za takozvane grozdne kure (zdravljenje z grozdem), na katero me je opozoril ravnatelj drž. zdravilišča Rogaška Slatina, g. Herg, je lahko precejšnjega pomena za naše vinarstvo, posebno v okolici zdravilišč in kopališč in bi donášalo okoliškimi vinogradnikom lep dobiček. Dobrna pri Celju, Rimske toplice pri Celju, Slatina, Radenci, posebno pa Rogaška Slatina pridejo kot take v poštev. V okolici navedenih zdravilišč bi se naj ustanovile zadruge za pridelovanje namiznega grozdja, ki bi pospeševale zasaditev vinogradov z namiznimi grozdnimi vrstami. Za grozdne kure se lahko goje pri nas vse vrste žlahtnine in pa kraljevina (rdeči portugizec). Poskusilo bi se lahko gojiti tudi „biser iz Czabe“, ki že avgusta zori, dočim pride žlahtnina šele v drugi polovici septembra, kraljevina šele oktobra v poštev. Omeniti pa je, da biser iz Czabe zelo slabo rodi. Ravnatelji dotičnih zdravilišč bi gotovo radi šli na roko zadrugam, kar se tiče množine potrebnega grozdja itd.

V smotreni razdelitvi proizvodnje iskati je spas našega vinarstva. V vsakem vinarskem okrožju se naj pridelujejo le one vrste grozdja, ki pod dotičnimi razmerami najbolj uspevajo, po katerih produktih se največ povprašuje in nam obetajo zaraditega najboljši skupek. Celo zadevo spraviti v označeni tir, naj bo glavna naloga osnovajočih se zadrug.

Vinarski ravnatelj Puklavec.

Kako trgamo neenakomerno zoreče grozdje.

Pri nas je ponajveč navada, da se vse grozdje hkrati potrga.

To je pa le tedaj na mestu, ako grozdje enakomerno zori, kar se dogaja le v najboljših letih in le tam, kjer imamo po vinogradih zasajene vrste (sorte), ki ob istem času zorijo.

V naših mešanih nasadih pa najdemo v vinogradih najrazličnejše grozdne vrste, pozne in zgodnje, črne in bele pomešane. Da te vrste ne zore vse ob istem času, je umljivo; potrgati pa nezrelo grozdje z zrelim vred, je jako nespametno, kajti nezrelo grozdje kvaliteto dobrega neverjetno poslabša in dá manj pridelka kot zrelo. Zato je pravilno, da ne potrgamo vsega grozdja ob istem času, ampak v istem redu, kakor zori. To bo posebno letos na mestu, ko se je vsled pomladne pozebe in vsled neprikladnega vremena v cvetju in tekem poletja grozdje jako neenakomerno razvijalo in bo tudi, kar že sedaj lahko opazujemo, zelo neenakomerno zorelo.

V takem slučaju je najbolje, da se vrši trgateg v treh dobah: in sicer izvršimo najprej predtrgatev

(podbiranje), potem *glavno* in končno še *naknadno* *trgatev*.

Predtrgatev izvršimo tedaj, ko vidimo, da so rane (zgodnje) vrste grozdja v vinogradu že dozorele, Sem spada v naših krajih zlasti portugalka, potem črni burgundec in zgodnje-rdeči veltlinec.

Te vrste grozdja potrgamo najprej; če pa najdemo tudi pri teh tupahtam še kak nezrel grozd, ga pustimo za poznejšo *glavno* *trgatev*. Obenem z ranim oberemo tudi vse gnilo grozdje; vsaj najbolj zrelo grozdje navadno itak najrajši gnije. Samoobsebi umeyno je, da ločimo belo grozdje od črnega in pa *zdravo* od *gnilega*.

Gnilo grozdje je treba takoj iztisniti (izprešati), mošt zažveplati, čez en ali dva dni pretočiti, prezračiti in mu dodati čistih drož ali vsaj nekaj (1 do 2 l na 100 l) mošta iz zdravega grozdja, da hitreje in čisteje pokipi.

Glavna trgatev se vrši potem, ko večina grozdja popolnoma dozori. Pri njej oberemo vse zrelo grozdje in zopet ločimo zdravo od gnilega. Z gnilim postopamo enako kot pri *predtrgati*.

Vse nezrelo grozdje pustimo pa še dozoreti in ga potrgamo šele pri *naknadni trgati*. Ako trgamo na ta način, dobimo več pridelka, ker je znano, da je zrelo grozdje bolj sočno in bolj moščno kot premalo zrelo. Poleg tega pa dobimo pridelek veliko boljše kakovosti. Marsikomu se bo ta način *trgatev* zdel prezamuden.

V resnici pa ni tako, ker gre *trgatev* hitro od rok in ker imamo vsaj dosti več časa pri vsakratni *trgati* grozdje dobro in pravilno pospraviti. Seveda je treba pri tem načinu *trgatev* vajenih in zanesljivih delavcev, ki vedo kaj delajo.

V mnogih krajih na Dolenjskem je itak že navada, da se trga po trikrat. Prvič se potrga portugalka in se podbere gnilo grozdje, potem pride glavna *trgatev*, pri kateri puščajo takrat še nezrelo zeleniko (kržatno) in črno kavščino (žametovko), katero potem poberejo pri poznejši *naknadni trgati*. Želeti je, da bi se ta način *trgatev* pri nas letos splošno vpeljal.

B. Skalický.

Cukranje letošnjega vinskega mošta.

Z ozirom na svoje v 10., 14. in 15. številki letošnjega „Kmetovalca“ priobčene članke glede letošnje vinske letine in glede umnega zboljšanja letošnjega vinskega pridelka v Sloveniji, mi je sedaj, ko je *trgatev* pred durmi in ko se bo žalibog vse obistinilo, kar se je glede zoritve z ozirom na letošnje skrajno neugodno vreme pričakovalo, le še povdariti, da se mora z *letošnjo trgati* zavleči, dokler bo le mogoče. *Grozdje* namreč *slabo dozoreva*, *vsled česar* bo mošt, *odnosno vino* *šibko* in *jako kislo*, *ako se* *prezgodaj potrga*. Sedaj pa pridobiva grozdje z vsakim dnem na dobroti in količini, izvzemši ako ne prične močno gniti. Vse korporacije, posebno pa županstva, naj bi v svojem okolišu na to vplivale, da se posamezni vinogradniki ne prenaglijo s splošno *trgati*. Pač pa naj izvrše *predtrgatev* zgodnje zorečega in eventualno nagnitega grozdja.

V svrhu zboljšanja letošnjega vinskega pridelka se je izdalo za celo Slovenijo izjemoma splošno dovoljenje za cukranje mošta, toda ker ni gotovo, če dospe naročeni sladkor o pravem času, oziroma da ga posamezniki ne dobe v naprošeni množini, naj se

vsak vinogradnik potrudi, da si svoj pridelek po možnosti naravnim potom zboljša, kar doseže le s pozno *trgati* in s skrbnim spravljanjem. Predočiti si je treba, da preti sedaj od vseh strani vinska konkurenca, da bodo cene našim navadnim, t. j. nizkim vinom padle, in da bo torej mogoče le prav dobra, zdrava in močnejša vina hitro in po sedaj običajnih cenah v promet spraviti.

Kdor dobi za sladkorjenje ali cukranje potrebni sladkor, naj ga že raztopljenega doda moštu, dokler še ta kipi, da dodani sladkor še z moštom, oziroma z drugim v moštu nahajajočim se grozdnim sladkorjem vred pokipi in se razkroji. Na vsakih 100 litrov mošta je dodati 2—5 kg sladkorja, kajti z manj kot 2 % se pri letošnjem moštu ne bi doseglo posebnega uspeha.

Fr. Gombač.

Sadjarjem v prevdarek.

(M. Humek.)

Kdor se količkaj zanima za sadjarstvo in primerja naše sadjarske razmere s sadjarstvom drugih naprednejših dežel, mora priznati, da bi se dalo v tej panogi veliko več doseči, kljub raznim podnebnim, talnim, krajevnim in gospodarskim neugodnostim, če bi se naši sadjarji za *pridelovanje* sadja tako *pobrigali*, kakor se brigajo za druge pridelke, zlasti za *pridelovanje* vina. Sadno drevo se pa žalibog danes še ne smatra za kulturno rastlino, ki jo je treba *gojiti*, ako naj nam daje *reden* in *obilen* pridelek. Večina sadjarjev je mnenja, da je pridelek od sadnega drevja zavisen samo od vremena ali kakor navadno pravijo, od „letine“. Zato kratkomalo prepuščajo sadno drevje popolnoma samo sebi in se zadovoljijo s slučajnim pridelkom.

To popolnoma krivo naziranje je treba enkrat za vselej izpodbiti in kmetovalcem vcepiti prepričanje, da je treba tudi sadno drevo prav tako smoteno in vestno gojiti in oskrbovati kakor n. pr. vinsko trto ali kako poljsko rastlino, tembolj, ker je oskrbovanje sadnega drevja vendarle dokaj *laže* in *preprosteje* nego oskrbovanje katerekoli druge kulturne rastline.

Opozoriti hočem tu le na dve temeljni in najhujši napaki, ki ste v navadi pri naših sadjarjih in ki najbolj ovirata razvoj našega sadjarstva ter naravnost onemogočata vsak napredek v tej panogi. Povzroča jih *krivo naziranje* in *predsodki*, večkrat pa tudi gola *nevednost*. V mislih imam namreč *pomanjkanje najmanjšega zmisla za sadno izbiro* in pa neverjetno *brezbrižnost za oskrbovanje*, ozir. *obdelovanje* sadnega drevja.

Naši sadjarji so vobče zelo navdušeni za zasanjanje, toda vse preveč površni in lehkomišelnosti glede izbire prikladnih vrst. Kar naletijo kje po naključju, bodisi mlado sadno drevo ali cepič, tisto poberejo, sade in cepijo, ne da bi kaj prida premišljevali, kakšna je dotična vrsta (ime in lastnosti sadu), ali je primerna za njihovo podnebje, zemljo in gospodarske odnose (lastnosti drevesa). Pa tudi tisti, ki naročajo drugje iz drevesnic, ne ravnaajo veliko drugače. V roke vzamejo cenik in si izpišejo tiste vrste, ki jim je njihov popis v ceniku všeč, ne da bi jih poznali in se kaj vprašali, v koliko so prikladne za podnebje, zemljo in lego, kamor jih mislijo saditi.

Tu je treba zastaviti in slehernemu sadjarju opreči oči, da bo spoznal, da je zdrava krepka rast in

rodovitnost sadnega drevja — zlasti jablan in hrušek — popolnoma zavisna od podnebja in zemlje. Kar se v enem kraju prav dobro obnese, to v drugih razmerah lahko popolnoma odpove. Iztebiti so morali že obširne nasade, zgolj zaradi tega, ker so bili zasaženi z neprikladnimi vrstami. Po vseh naprednih deželah je uveljavljeno temeljno sadjarsko načelo, da je uspeh v sadjarstvu predvsem drugim zavisen od temeljito preiščene izbire sadnih vrst. Kdorkoli torej namerava zasaditi kako sadno drevo ali prirediti celo večji nasad, ali precepljati slabe vrste, naj temeljito prevdari in se na vse strani posvetuje, katere vrste pri njem in po njegovi okolici najlepše rasto in najbolj rade. Tiste vrste naj potem sadi, cepi ali sploh razmnožuje.

Brez dela ni jela, brez obdelovanja ni pridelka — to velja za vse kmetijske panoge! Le v sadjarstvu ne pride do veljave, ker sadno drevo tudi brez dela nekaj prinese — toda samo včasih, slučajno. Mi hočemo pa doseči redne in obilne pridelke. Kakšno delo pa je s sadnim drevjem, da je sadjarji, kar nočejo priznati? Snaženje, gnojenje in varstvo pred škodljivci! Vsa tri opravila so med seboj v zvezi in se izpopolnjujejo. Predvsem potrebuje vse naše starejše sadno drevje temeljitega snaženja, ker je bilo posebno v zadnjih 5 letih strahotno zanemarjeno. Kdor pa osnaženemu drevju še po možnosti pognoji, s tem tudi že sicer posredno toda jako uspešno deluje zoper vse sadne škodljivce, kajti drevje brez suhih vej, razpokane skorje, brez mahu in lišajev, in drevja, ki bujno rase, se škodljivci ogibljejo. Jesen in zima ste pred durmi, in čas bo tu, da se vsakdo loti tega dela in popravi, kar se je zamudilo. Kdor odlaša snaženje in gnojenje sadnega drevja na spomlad, je slab sadjar.

Poleg teh dveh poglavitnih in odločilnih činiteljev je v sadjarstvu še več drugih bolj ali manj važnih vprašanj, za katere se naš preprost kmetovalec — sadjar ne zmeni prav nič ali pa premalo. Kako malo zanimanja kažejo n. pr. pri neposrednem zatiranju škodljivcev, dasi bi morali vedeti, da nam razni zajedalci uničijo vsako leto za milijone vrednosti. Koliko se greši pri spravljajanju sadja, pri ohranjanju, pri domači uporabi in pri raznih drugih prilikah!

Skrajni čas je, da se tudi v tem oziru obrne na bolje. In obrnilo se bo, ako se bodo začeli sadjarji bolj zanimati za ta vprašanja in za vse, kar je z njimi v zvezi. V to svrhu je pa ravno v sadjarstvu neogibno potrebno, da imamo stalnega svetovalca in vodika, ki neprestano unema zanimanje, opozarja, opominja, poučuje in kaže na uspehih posameznika, kaj bi lahko dosegli povsod.

Tak stalni svetovalec je strokovni sadjarski list „Slovenski Sadjar“, ki izhaja že 7. leto in ki se neumorno prizadeva, da bi razbistril pojme in ganil naše sadjarje po celi Sloveniji iz mrtvila, premagal predodke, odpravil zastarele nazore in v lahko umljivi obliki in polagoma dovedel njegove bralce na tisto stopinjo sadjarske izobrazbe, ki je za uspešen napredek v sadjarstvu neogibno potrebna.

„Slovenski Sadjar“ se naroča pri upravištvu „Sloven. Sadjarja, v Ljubljani, Linhartova ul. 12. Naročnina znaša letno 12 K. Tudi starejših letnikov je nekaj v zalogi.

Vsak zaveden sadjar bo nemudoma naročil „Slovenskega Sadjarja“, ker so na razpolago še vse letošnje številke.

Kmetijska šola v Št. Jurju ob Juž. žel.

Minuli in prihodnji tečaj za mladeniče.

Dne 4. t. m. se je sklenil 10 mesečni tečaj, ki se je začel dne 11. novembra 1918. Sorejetih je bilo 30 učencev, od teh jih je prišlo 25. Tekom šolskega leta jih je izstopilo 11; 2 zaradi ponovitve zastarelih bolezni ter 9 zaradi premajhnega zanimanja za stvar in nezadostne vztrajnosti. Tekom leta se jih je izjemoma, z ozirom na posebne razmere, sprejelo še 3. Tečaj je dovršilo vsega skupaj 17 učencev, medtem ko je prostora za 28.

Prihodnji tečaj se bo začel začetkom novembra t. l. ter bo trajal 11 mesecev. Podaljšanje od 10 na 11 mesecev je potrebno, ker se je razširila učna snov z vinogradništvom in kletarstvom in tako odpravil en dosednji pomanjkljaj tega zavoda. Njegova glavna smer pa ostane še naprej živinoreja, travništvo in poljedelstvo.

Učenci za ta tečaj se nabirajo sedaj. Koleka proste prošnje sprejema ravnateljstvo do 1. oktobra t. l. Prošnjam je priložiti: domovnico, oziroma tudi rojstni list, zadnje šolsko izpričevalo, zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, izjavo staršev, oziroma varuhov, s katero se zavežejo, prevzeti stroške šolanja, in izpričevalo o nornosti.

Prostih mest je deset. Prosilci za ista naj dokažejo, da jim ni mogoče obiskovati tečaja na lastne stroške.

Za plačujoče učence je določen znesek K 1000, ki se morajo plačati naprej v polletnih obrokih. Stem so poravnani stroški za preskrbo.

Učenci, ki so doma izven Slovenije, plačajo razentega še 200 K šolnine.

Pomena strokovne izobrazbe za kmečki naraščaj menda v to svrhu ni treba še posebno povdarjati. Javnost je tozadevno že precej na jasnem.

Po mnogih vprašanjih soditi, so pa potrebna še nekatera pojasnila glede pogojev za sprejem. Da doseže zavod svoj smoter v polni meri, mora odločno zahtevati od učencev — novincev gotove kakovosti. Žalosten, prej neznan pojav, da je minuli tečaj dovršilo od začetnika vstopivših 25 učencev samo 14, ima svoj vzrok v nekaki popustljivosti pri sprejemu, ki je utemeljena v zmešnjavah lanske jeseni. Učenci, ki t. kom šolskega leta zapustijo zavod iz kateregasilodi razloga, potem, ko so v začetku odvzeli mesta drugim, se smatrajo za parazite, ki so koristim javnosti v kvar.

Zahteva se odločno: 1. starost najmanj 16 let; navzgor ta ni omejena; 2. primerna (ljudskošolska) predizobrazba z dobrim uspehom in ne preveč neupravičeno zamujenimi učnimi urami; 3. telesna sposobnost. Zdravniška izpričevala naj bodo stroga, da se ne sprejemajo novinci, ki bi zaradi starih bolezni ali slabotnosti morali prekiniti šolanje; 4. pravo veselje in zanimanje za stroko ter vztrajnost. Te lastnosti zamore spoznati šola, žal, šele po vstopu. Obljube v sprejemnih prošnjah preredko obveljajo.

Opozarja se, da kmetijska šola ni kako zabavališče ali pribežališče grešnikov, ali sredstvo za korekturo napak prejšnje odgoje, temveč resno, koristim kmetijstva, kot priznana velevažnega narodno — gospodarskega činitelja, torej koristim celi javnosti v državi namenjeno podjetje.

Nikar torej s paraziti v njo. Starši, ki nimajo dovolj odločnosti in oblasti, naj obdržijo svoje sinove.

rajši doma. Nikar se naj ne spravlja ne dovolj resnih, pač pa razvajenih mladeničev v zavod, kjer mora vladata stroga disciplina in pa resno delo.

Da se parazitizem vsled lehkomišljenega pohajanja v kmetijsko šolo čim bolj omeji, se naprosijo občine, katerih korist je, imeti čim več strokovno izobraženih kmetovalcev, župnijski uradi, šolska vodstva itd., da pomagajo pri izbiranju novincev s posebno strogostjo pri izpričevanilih.

Opozarja se tudi, da se morajo plačevati pristojbine polletno naprej in se ne vrnejo, če učenec brez tehtnega razloga predčasno izstopi, da imajo torej dotičniki škodo.

Dobro bi bilo, da tudi denarni zavodi in druge korporacije, ki žrtvujejo za strokovno šolanje kmečkega naraščaja štipendije, stavijo pogoj, da morajo starši v slučaju, če zapuste učenci predčasno neupravičeno tečaj, povrniti vse izdatke.

V kmetijsko šolo naj bi prišli le novinci s svojstvi, potrebnimi, da napravi šola iz njih resnične napredne kmetovalce.

Št. Jurij ob Juž. žel. 6. IX. 1919.

Ravnateljstvo kmetijske šole v Št. Jurju ob Južni železnici.

L. Belle.

Stanje in cilji živinoreje na Slovenskem Štajerskem.

Iz seje živinorejskega odseka za Slov. Štajersko Slovenske kmetijske družbe dne 24. avgusta 1919 v Celju.

Predsednik inž. Zidanšek je poročal o uspehu letošnjega licenciranja bikov v celjskem in šmarskem okraju:

V celjskem okraju je bikovski material, posebno naraščaj, slab, v šmarskem pa dober, do prav dober. Ta izboren uspeh v Šmarju je pripisovati smotrenemu delu okrajnega zastopa v prejšnjih časih. Ta okraj bi bil sedaj zmožen do nadaljne ureditve služiti za nakup mladih plemenskih bikcev murbodenske pasme za druge okraje.

Licenciranje se je letos zaradi prihranka stroškov vršilo na primitiven način: Skrčena je bila komisija, ker se je vsled ukaza iz Ljubljane pritegnil iz celega okraja le po en župni predstojnik, ki pozna le razmere svoje župe, glede ostalih živinorejskih žup in njihovih potreb je ostala pa komisija brez informacij.

Za pri tej priliki običajno obdarovanje bikov, država letos ni dala nikakih sredstev na razpolaganje. Vendar so pa skoraj vsi okrajni zastopi, upoštevajoč važnost zadeve, iz lastnega nagiba votirali lepe svote v obdarovalne namene. Hvala jim!

G. Hanželič je poročal o licencovanju v ormožkem okraju; število plemenjakov zadostno.

G. Žurman je grajal neenakomerno razdelitev bikov v Rogaškem okraju.

G. Robič je poročal o uspehu licencovanja v mariborskem okrajnem glavarstvu: Sodni okraj Št. Lenart ima za lastno uporabo zadostno število lepih plemenjakov.

Sodni okraj Maribor ima slab material, uvoz od drugod je potreben.

Sodni okraj Slov. Bistrica: material zadovoljiv, le številno pomanjkanje.

Inž. Zidanšek je razvijal nato svoje misli glede bodočnosti spodnještajerske živinoreje približno takole:

Hrbtenico za napredek živinoreje bo tvoril nov živinorejski zakon, čegar načrt se je meseca marca

t. l. izdelal v Zagrebu. Vodilna misel tega načrta je, zainteresirati posamezne občine za bikorejo. V ta namen ustvarja zakon takozvana „občinska stočarska poverjenstva“, t. j. občinske živinorejske odbore, v katere voli občinski zastop 4 občinske odbornike - živinorejce; razentega so udje istega župan, okrajni živinozdravnik in okrajni kmetijski veščak. Tem odboru je naložena skrb za živinorejo v občini, osobito ima živinorejski odbor občinskemu zastopu staviti predloge glede bikoreje (število, način nabave in sredstva za to). Ta način se je dosedaj dobro obnesel na Hrvaškem, upajmo, da bo tudi pri nas rodil dobrega sadu.

Glede pasem na Spodnještajerskem ne bo kazalo veliko izpreminjati, osobito ne v murbodenskih in marijadvorskih pasemskih okoliših. To so domače pasme, vzrasle iz danih gospodarskih odnošajev — so tedaj vsled utrjenosti za kmečkega posestnika največ vredne. Seveda pa je naloga vsakega mislečega živinorejca, sodelovati na izboljševanju istih. Drugače je s pingavci, ki se na Spodnještajerskem niso nikjer prav obnesli; najbrž jih bo poplaval simodolsko plemo, ki sili iz Ogrske in Hrvatske, deloma jih bodo nadomestili marijadvorci.

Za smotreno delovanje na polju živinoreje bo imel skrbeti novoimenovani živinorejski nadzornik, ki bo imel za podrobno delo enega živinorejskega inštruktorja na prejšnjem Štajerskem, drugega na Kranjskem; pozneje jih bo treba pa več.

S pomočjo zvestega in priznane pridnega sodelovanja gg. živinozdravnikov upajmo, da doseže naše delo onih uspehov, ki jih želimo naši živinorejci.

G. nadživinozdravnik Pirnat je priporočal, da se dosedaj obstoječe bikorejske zadruge, povsod, kjer je količjak čist plemenski okoliš, takoj izpremeni po vzorcu Gornještajerske v živinorejske zadruge. Smoter naj bo: za vsak okraj živinorejska zadruga! V te organizacije naj se v obilni meri pritegne živinozdravnike. Soglasno se je sprejel njegov predlog, pozvati v listih spodnještaj. kmetijske podružnice, da se v vseh živinorejskih vprašanjih iste najprej obračajo na živinorejski odsek, da bo ta dobro informiran o potrebah posameznih krajev.

Sprejel se je predlog, da naj se odsek zavzame za nujno dodelitev živinozdravnika v Mozirje.

G. Feliks Robič je opozarjal na mnogo prenizko dotacijo kmet. poverjeništvu za pospeševanje živinoreje.

G. ravnatelj Belle je poročal o napravi gnojišč in gnojničnih jam ter prišel do sledečih zaključkov:

1.) Načrti naj se izdelujejo brezplačno pri poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani.

2.) Pri nabavi potrebnih tvarin (cement) naj imajo stavitelji gnojišč in gnojnih jam prednost.

3.) Vzorna gnojišča in pravilno ravnanje z gnojem naj se premira.

Po nasvetu kmet. nadzornika Goričana se bodo tudi pri prihodnji seji zbirali praktični nasveti, kako bi se dalo to važno vprašanje tako popularizirati, da bo imel vsak živinorejec dobro gnojišče z jamo. Po potrebi naj se na obeh štaj. kmetijskih zavodih (Št. Jurij in Maribor) priredi praktičen tečaj za napravo gnojišč, zvezan z ekskurzijami k vzornim napravam.

Predsednik je poročal, da je odsek prosil kmetijsko družbo v Ljubljani za 1000 K kot pisarniški prispevek. Razmerje do kmetijske družbe naj ostane do občnega zbora iste neizpremenjeno. Stavi naj se pa predlog, da kmetijska družba imenuje svojega delegata v odsek.

Po pravilih odseka so se vršile volitve namestnikov v načelnštvo. Kot namestnik predsednika je bil izvoljen ravnatelj Belle, kot namestnik tajnika nadživnozdravnik Pirnat in kot namestnik blagajnika g. Feliks Robič.

Na razgovor je prišla tudi ustanovitev zavarovalnice za živino. Povečini se je odsek odločil za oblikatorično zavarovanje, ker bi pri prostovoljnem zavarovanju premije morale biti previsoke. Premije pa naj bodo nizke, naj po možnosti ne presegajo 1%, cenilne vrednosti živine.

H koncu se je na predlog g. Robiča sklenilo, naprositi okrajni zastop v Gornjem gradu, da napravi letos o priliki licenciranja bikov razstavo goveje živine v Rečici in Solčavi, ker bi si nekateri okrajni zastopi in podružnice radi ogledali plemenski material, ki ga imamo pričakovati iz tega plemenskega okoliša.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vprašanje kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slovo kmetijske družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno pošten, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено. Če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinele na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne nalagajo vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na posneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisemu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne mora poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 101. Po tukajšnjih mejah se nahaja mnogo češmina, ki baš sedaj zori. Nekdo mi je pravil, da se to grmičevje imenuje v nemščini »Essigdorn«, ker se pač v nekaterih krajih izdeluje iz tega sadu jesih. Vprašam torej, ali je mogoče iz češminovega sadu napraviti jesih ali ocet? (J. M. v P.)

Odgovor: Ocet izdelujejo naše ocatarne naravnost iz alkohola ali špirta, dočim vinski trgovci in posestniki pa iz vina in piva. Značilni okus daje octu octova kislina, ki se tvori iz alkohola pri t. zv. očetnem vrenju, pri katerem so soudeležene očetne bakterije (*Micrococcus aceti*) in zračni kisik. Pri vrenju mošta se tvori alkohol iz sladkorja, ki se nahaja v iztisnjem sadnem soku. Iz češminovega sadu iztisnjeni sok vsebuje poleg vode predvsem jabolčno, vinsko in citronovo kislino ter le majhno množino sladkorja. Ker se torej le iz sladkorja tvori v vinu alkohol, ki se pri očetnem vrenju kemično pretvori v očetno kislino, zato iz soka češminovega sadu, ki vsebuje le malenkostno množino sladkorja, nikakor ne moremo dobiti zadostne količine octove kisline, katero vsebuje dober ocet 3—4%. Češminov sok tudi ne pokipi. Iz češminovega sadu iztisnjeni sok se pač lahko porablja kot nadomestilo za ocet, kajti kiseli je dovolj, le okus jabolčne, vinske in citronove kisline ne enači okusu očetne kisline. — Iz kmetijskega stališča pa je češmin iz bližine žitnih polj vsakakor odstraniti, kajti na njegovih listih gostuje plesnoba *Aecidium Berberidis*, katere trosi prenaša veter na žitne rastline, kjer v par tednih vzkale in se razvijejo v škodljivo žitno rjo (*Puccinia graminis*). Na navedeni rastlinski bolezní so zlasti letos zelo trpele žitne rastline in s tem tudi pridelek.

T.

Vprašanje 102. Moje žito je letos zelo snetjavno. Ker bom istega rabil za jesensko setev in se bojim, da se mi vzkalele rastline zopet ne okužijo s to boleznijo, zato prosim navodila, kako je razkuževati žitno seme v svrhu zatiranja snetjavosti? (A. S. v B.)

Odgovor: Poleg rje je škodovala letošnjim žitnim rastlinam tudi snetjavost, tako da je bil žitni pridelek pač le srednji. Snetjavost na žitnih rastlinah povzročajo neke vrste glivice, ki napadajo razne rastlinske dele. Proti tej nevarni bolezni se je uporabljalo že veliko sredstev, izmed katerih se je dosedaj najbolj obneslo razkuževanje semen z namakanjem v raztopini modre galice, formalina ali formaldehida, Uspuluna in končno tudi v topli vodi. Vsled pomanjkanja Uspuluna in formalina omenjamo tozadevno rabo modre galice in tople vode. Uporaba modre galice v svrhu razkuževanja semen je sledeča: Pol kilograma modre galice se raztopi v majhni množini tople vode, na kar se raztopino vlije v veliko kad in dopolni z mrzlo vodo na 100 litrov. Nato se raztopina dobro zmeša in vanjo nasiplje toliko dobro izčiščenega semen, da ostane nad njim vsaj še 10 cm raztopine. V tem razkuževalnem sredstvu se namaka seme po 12—16 ur. Tekom te dobe je seme večkrat premešati in slaba ter lahka semena, ki plavajo na površju, odstraniti. Po poteku navedene dobe, se raztopina izpusti iz kadi in seme rasprostre na primeren prostor, da se posuši. Tako seme se lahko v slučaju, da ni bilo na kakšen način pri mlatenju ranjeno, takoj poseje, dočim ga je v drugem slučaju namakati takoj nato v raztopini apna, katerega se vzame 6 kg na 110 litrov vode. Ta količina zadostuje za 100 kg semen. Po tem namakanju se ga posuši in nato poseje. Drugo dobro učinkujoče razkuževalno sredstvo je 55° C topla voda, v katero se potopi z žitnim semenom napolnjena košara. Za pšenico in rž se priporoča namakanje do pet, dočim za ječmen in oves pa vsaj 15 minut. Domače sredstvo, ki ga uporabljajo tudi nekateri kmetovalci, je praženje semen v primerni posodi nad ognjem ali pa metanje semen skozi plamen. Slednji dve sredstvi ste pač precej nevarni, ker se pri nepravilnem ravnanju lahko vsled previsoke toplote uniči kaljivost zrn. Trosi omenjenih gliv se prenašajo na njivo tudi s svežim gnojem, kajti v takem še ni slama, ki ima polno škodljivih trosov in ki smo jo uporabljali z nastiljanjem, zadostno kemično prekrojena, da bi bili trosi v njej uničeni. Gnojite ji le z uležanim hlevskim gnojem.

T.

Vprašanje 103. Kdaj je čas za izkopavanje krompirjevega gomolja, kajti pri nas so glede zrelosti tega pridekla razni nazori? (A. D. v F.)

Odgovor: Naši kmetovalci napravijo večkrat to veliko napako, da izkopavajo krompirjevo gomolje v času, ko je krompirjevka še popolnoma zelena. K temu je opomniti, da dokler je krompirjevo listje zeleno, toliko časa rastlina še vedno živi in nabira hranilne snovi, ki potujejo v gomolje. Iz zraka namreč sprejemajo potom listnih rež ogljikovi dvokis in tvorijo skupno z vodo, ki jo dovajajo korenice, najpreje formaldehid in nato sladkor, ki potuje v gomolje, kjer se potem izpremeni na škrob, ki je glavna redilna snov krompirjevega gomolja. Dokler je krompirjevka zelena se torej gomolje redi in pridobiva na teži. Krompirjevo gomolje je torej izkopavati v času popolne botanične zrelosti, to je v dobi, ko listje porumeni, se suši in ko se gomolje izlahka odstrani od vezi ali stolonov, s katerimi je vezan na rastlinico.

Vprašanje 104. Kako naj zabranim, da mi ne bodo vrane in drugi ptiči izključali vsajeno seme, ker sem vsletega trpel v prejšnjih letih veliko škodo. (T. Č. v B.)

Odgovor: Edino sredstvo, ki varuje vsajeno seme, da je ne izključujejo vrane, kokoši, vrabci, golobi itd., je neko barvilo, ki se ga pridobiva iz premogovega katrana in ki se prodaja pod imenom antiavit. S tem barvilom se pobarvajo pred setvijo za setev pripravljena semena. Uporaba tega sredstva je sledeča: Vzame se na pr. 100 g

antiavita (en del antiavita zadostuje za 10 litrov vode) in razpusti v mali množini tople ali pa vroče vode, nakar se ta raztopina vlije v kako slabšo posodo, dopolni z mrzlo vodo na 10 litrov in z lesenim drogdom dobro premeša. Nato se na primernem mestu razprostre za setev določeno seme, ki se ga poškopri z vrtno ali pa trtno škropilnico z vso količino pripravljene raztopine. Poškropljeno seme se v svrhu enakomernega barvanja dobro premeša in pusti posušiti. Tako seme je potem gotovo za setev. Takega z antiavitom barvanega semena ptiči ne jedo. Tudi zelenih rastlinskih sadik, ki se poškopijo s to raztopino, se ptiči izogibajo in jih ne kljujejo. Antiavit ima v zalogi družba. (Glej družbeni del »Kmetovalca«) T.

Vprašanje 105. Kako naj ravnam in vzgajam peso, da dobim dobro seme? (E. R. v T.)

Odgovor: V svrhu pridelovanja pesnega semena si izberemo v jeseni lepo in enakomerno razvito peso, kateri se odreže kakih 5 cm nad vrhnjim delom liste tako, da ne poškodujemo srčni popek. Črez zimo shranimo to peso v suhem pesku v primerno topli shrambi, tako da pozimi ne zmrzne in spomladi zopet prekmalu ne odžene. Spomladi se v mesecu aprilu vsadi v dobro obdelano in vsestransko pognojeno gredo v zavetni legi. Oddaljenost med posameznimi pesami bodi $\frac{1}{2}$ do 1 metra. V času, ko se je bati slane, je peso zasuti s prstjo. Med rastjo je treba zemljo rahljati in pridno pleti. Vzrasli semenski poganjki se privežejo k pritaknjeni palici. Ko je seme v večini plodnih gruč začelo rjaveti, se »bilke«, četudi zelene, posuše in seme izmlati ter do prihodnje spomladi primerno shrani. T.

Vprašanje 106. Kaj je vzrok, da se domača ajda počasi izpreminja v divjo? Pred kakimi desetimi leti sem namreč kupil pri nekem trgovcu seme lepe domače ajde, dočim opazam zadnja leta, da je med njo polno semen divje ajde; zato domnevam, da se je prvotna ajda najbrže izpremenila v divjo ajdo. (T. R. v Z)

Odgovor: Med našim ljudstvom je razširjeno napačno mnenje, da se namreč domača ajda izpremeni v divjo, turško ali tartarsko ajdo. Tudi med najbolj izčiščenim semenom se nahaja navadno nekaj semen tartarske ajde (*Polygonum Fagopyrum*), katero vi imenujete divja ajda. Iz semena dobre domače ajde zraste zopet ajda, ki rodi seme prave ajde, dočim iz semena tartarske ajde zraste tartarska ajda z značilnim semenom z izbuljenimi robovi. Ker tartarska ajda kjubuje mrazom in vremenskim neprilikam, zato tudi, ako je slaba ajdina letina, dobro uspeva in dozori ter se na ta način zelo hitro razmnoži. Edino sredstvo, da zatremo tartarsko ajdo, ki je med pravo ajdo le plevel, je izbirati in čistiti seme prave ter odstranjevati seme tartarske ajde. T.

KMETIJSKE NOVICE.

Pristopimo k vinarski zadrugi! Naša vinarska zadruga ima za bodočnost našega vinogradništva in za nadaljni razvoj naše vinske trgovine tako važne naloge, da bi se je morali okleniti vsi *zavedni vinogradniki* naše dežele. Zadruga ima premoženje in je danes edina zadruga osnova v deželi, ki je poklicana dejanski varovati interese naše vinske kupčije. Vsi dosedanji udje vztrajajte in nabirajte novih udov! Zavrnite poskuse tistih udov načelnštva, ki hočejo danes z ozirom na masten dobiček zadrugo zadržati in spraviti ob življenje.

Prošnje za podpore po ulmah. Na poverjeništvu za kmetijstvo se vlagajo razne prošnje za podporo po ulmah (očar, povodenj, požar itd.). Opozarja se, da je take

prošnje vlagati na *poverjeništvu za notranje zadeve v Ljubljani*, in sicer potom pristojnega okrajnega glavarstva. Poverjeništvu za kmetijstvo nima za take podpore nikakih sredstev na razpolaganje.

Glavni poverjenik za agrarno reformo sprejema z ozirom na obilico pisarniškega posla in na potrebo službenih potovanj stranke *izključno le v torkih in petkih od 10. do 13. ure*. Nadalje pozivlje stranke in tudi urade, da ne naslavlajo vlog, oz. dopisov na ime glavnega poverjenika, kar povzroča neprijetne komplikacije, *nego le na urad*: Glavno poverjeništvu za agrarno reformo v Ljubljani, Gosposka ulica št. 15.

Podružnice Slovenske kmetijske družbe na Koroškem. Kako vé naš vrli koroški kmetovalec ceniti pomen svoje stanovske organizacije, je razvidno iz dejstva, da se je tekom treh mesecev ustanovilo po Koroškem 23 podružnic Slov. kmetijske družbe, in sicer za sledeče okraje: 1. Sv. Jakob v Rožu, 2. Sveče, 3. Borovlje, 4. Selo pri Borovljah, 5. Šmarjeta, 6. Apače, 7. Škocjan, 8. Dobrlavas, 9. Globasnica, 10. Žel. Kapla, 11. Pliberk, 12. Bistrica, 13. Černa, 14. Koprivna, 15. Javorje, 16. Mežica, 17. Prevalje, 18. Guštajn, 19. Kotmaravas, 20. Žihpolje, 21. Kotlje, 22. Velikovec in 23. Dješke. Družbo je zastopal na ustanovnih občnih zborih v mesecu avgustu in septembru družbeni uradnik inž. Tavčar, ki je poleg govorov na občnih zborih priredil po posameznih okrajih več kmetijsko strokovnih predavanj.

Živinska razstava v Gornjegrajskem okraju preložena. Nameravana razstava goveje živine v Gornjegrajskem okraju se mora vsled opasnega širjenja kuge-slinovke preložiti na drugo leto.

Živinorejski odsek za Slov. Štajer. — Preds.: Inž. Zidanšek.

Kmetijsko-gospodinjski tečaj v Ljutomeru. Tukajšnja kmetijska podružnica je pri poverjeništvu za kmetijstvo izposlovala, da se vrši v Ljutomeru od 3. januarja do 15. marca 1920. *prvi kmetijsko-gospodinjski tečaj*. Za primerne prostore je preskrbljeno v bivši nemški šoli. V tečaj se sprejme le do 20 gojenk, ki so dovršile 16. leto. Stroške za prehrano in stanovanje morajo nositi dekleta sama in se morajo zavezati, da bodo tečaj obiskavale od začetka do konca. Prijaviti se je treba z lastnoročno pisano prošnjo načelnštvu kmetijske podružnice v Ljutomeru s pripombo očeta ali varuha, da se strinja z obiskom tečaja in da nosi vse stroške. Prijave se sprejemajo do 1. novembra t. l.

URADNE VESTI Slovenske kmetijske družbe.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe pri Sv. Trojici v Halozah, ki bo v nedeljo, 5. oktobra ob osmih zjutraj v Čitalnici bralnega društva.

S P O R E D :

1. Odborovo poročilo o položaju podružnice; 2. predlogi in volitev dveh delegatov za občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 3. razgovor o zrnačistilnem stroju in o umetnem gnojenju; 4. razni nasveti in želje.

Sv. Trojica v Halozah, 14. septembra 1919.

Franc Rudl, načelnik.

V a b i l o.

k občnemu zboru podružnice Slov. kmet. družbe na Dovjem, ki bo 12. oktobra t. l. ob 13. uri v hiši načelnika.

SPORED:

1. Volitev odposlanca na občni zbor kmetijske družbe v Ljubljani; 2. posvetovanje in sklepanje o pristojbinah za uporabo podružničnih strojev in orodja; 3. slučajnosti.

Dovje, 25. septembra 1919.

Za načelnštvo: A. Smolej.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Ponikvi ob j. ž., ki bo dne 12. oktobra 1919 ob devetih dopoldne v novi šoli.

SPORED:

1. Poročilo načelnštva; 2. volitev delegatov za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 3. volitev delegata v konjerejski odsek; 4. sklepanje o uporabi podružničnega zemljišča; 5. slučajnosti.

Načelnštvo.

V a b i l o

k izrednemu občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe pri Sv. Lovrencu na Dr. polju, ki bo 12. oktobra 1919 v Čitalnici po večernicah.

SPORED:

1. Volitev delegata za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 2. predlogi za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 3. slučajnosti.

Za načelnštvo: Karl Guček.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Črnomlju, ki bo v nedeljo, 12. oktobra ob devetih dopoldne v šolskih prostorih v Črnomlju.

SPORED:

1. Poročilo načelnštva o delovanju podružnice; 2. volitev odbora; 3. volitev odposlancev na občni zbor Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani; 4. predlogi in nasveti.

Opomba: V slučaju nesklepčnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

Črnomelj, dne 16. septembra 1919.

Jos. Žvab, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmet. podružnice v Selih pri Kamniku, ki bo v nedeljo, 26. oktobra t. l. po dopoldanski službi božji v mežnariji.

SPORED:

1. Poročilo načelnika; 2. volitev delegata za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 3. slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti, se bo vršil četrti ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal brez ozira na število navzočih.

Načelnštvo.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Selcih, ki bo 26. oktobra t. l. po jutranjem cerkvenem opraviilu v Selcih.

SPORED:

1. Račun za l. 1919; 2. volitev načelnika in odbornikov; 3. volitev delegatov na občni zbor kmetijske družbe; 4. raznoterosti.

Selca, dne 23. septembra 1919.

Janez Rant, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Komendi, ki bo 12. oktobra 1919. ob petnajstih v društveni dvorani.

SPORED:

1. Poročilo načelnika; 2. volitev načelnika in odbornikov; 3. volitev delegatov na občni zbor kmetijske družbe; 4. raznoterosti.

Komenda, 23. septembra 1919.

Štrcin, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v št. Petru pod Sv. Gorami, ki bo 12. oktobra 1919. ob treh popoldne v hiši Ivana Drogenika v št. Petru.

SPORED:

1. Sestava proračuna za l. 1920; 2. poročilo o denarnem stanju podružnice; 3. volitev delegatov za občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 4. slučajnosti.

Št. Peter pod Sv. Gorami, 6. septembra 1919.

Josip Novak, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Lescah, ki bo 12. oktobra t. l. ob petnajstih (treh) popoldne v šoli.

SPORED:

1. Zbiranje naročil na apneni dušik; 2. volitev dveh odposlancev za občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 3. raznoterosti.

Opomba: Če bi ob določeni uri ne bilo navzočih zadostno število udov, vršil se bo pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ne glede na število udov.

Hlebce, 22. septembra 1919.

Frančišek Derling, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice Sava in št. Lambert, ki bo 28. septembra ob poltrem popoldne na Savi štev. 25.

SPORED:

1. Poročilo načelnika; 2. volitev odbora; 3. volitev delegata za družbeni občni zbor; 4. slučajnosti.

Ob nezadostni udeležbi vršil se bo pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ne glede na število navzočih udov.

Sava ob južni žel., 15. septembra 1919.

Načelnštvo.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Lomu, ki bo 12. oktobra t. l. ob treh popoldne v občinski pisarni v Lomu pri Vržiču.

SPORED:

1. Poročilo načelnštva; 2. volitev odbora; 3. volitev delegatov za občni zbor Slov. kmetijske družbe; 4. slučajnosti.

Opomba: V slučaju nesklepčnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih udov.

Fr. Govekar.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno priklavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

N a p r o d a j s o :

Tri žrebeta huzulske pasme, triletne, lisičje barve, 14 pesti visoka, dalje

več žrebet — letošnjih, eno- in dvoletnih — vročerkvne pasme, večinoma utrjenih na zadružnem pašniku, in sulmdolska perutnina, čistokrvna, medtem mnogo plemenskih petelinov.

Prodajo teh plemenskih živali posreduje kmetijska podružnica v Ljutomeru.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 v.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 150 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 50 K, na 1/12 strani 25 K in na 1/24 strani 13 K. Udjem 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 v.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 18. V Ljubljani, 30. septembra 1919. Letnik XXXVI.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah, sicer se naznanila ne objavijo.
Upravišтво ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah
trgovka M. Geršak & Co., Ljubljana
Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Tauer,
apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE ORODJE !!

za vse svrhe najboljšo kakovost priporoča Odon
Koutny, specialna trgovina jeklenih in tehničnih
potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Tudi letos kupuje R. Luckmann,
prej J. Leuza nasl. a Ljubljani
na Martinovi (Ahacijevi) cesti 10 po najvišjih
cenah raznovrstna zelisa, suho cvetje (suhe
rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena.
Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zago-
toviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila
pri imenovani trgovki. Cene, ki jih plačujem
nabiralcem, so letos izredno visoke. 206

Vrhne in spodnje modroce, postelje po
kuhinjske in spalne oprave priporočata Brata Se-
ver, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljub-
ljana, Marije Terezije cesta (Kolizej). 244

Več sto lopat in krampov proda Slo-
venska kmetijska družba v Ljubljani. Cena po dogovoru. 265

Stoječe ali posekane hraste kakor tudi
deske ku-
puje vsako množino Franjo Repič, Ljubljana, Tr-
novo. 296

Sadni mlin, nov, le enkrat rabljen, s kameni-
tnimi valjarji, proda R. Brovet v
Trebnjem. Cena po dogovoru. 308

Mlinske kamne, skane iz najboljših bele, ostre
sile, trde in srednje od 40
do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem
zopet in prodajam po najnižjih cenah s pisмено
garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek,
Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 262

Letošnje brinje, lepo črno, se dobi v vsaki
množini pri trgovki A. Sara-
bon, Ljubljana. 310

Kupi se manjše posestvo s prijazno lego
blizu železnice
v ljubljanski okolici, na Gorenjskem ali Dolenjskem.
Hiša in gospodarsko poslopje mora biti v dobrem
stanju. Ponudbe pod „prijazno posestvo“ se prosijo
na Anončno ekspedicijo Al. Matelič, Ljubljana,
Kongresni trg 3. 315

Zimskih jabolk, dobre kakovosti kupi par
tisoč kilogramov Slovenska
kmetijska družba v Ljubljani in prosi za tozadevne
ponudbe. 320

Sadnih drevesc, in sicer jabolka, hruške,
češnje, češnje in orehi, in
vseh vrst prtilkovcev kakor tudi več sto divjih ko-
stanjev imam večjo množino naprodaj. Presajati
se prične oktobra meseca. Cena po dogovoru pi-
smeno ali ustmeno. Naslov: Jakob Pintar, sadjerejec,
Sv. Tomaž 26, p. Škofjaloka, Gorenjsko. 321

Več orehovitih brunov, žaganih 10 cm de-
kladne so zlasti za torniranje in obloge, ima na-
prodaj Franc Poljanec, posestnik, Bučka, Dol. 322

Papirja od časnikov in knjig (porabna tisko-
vinska makulatura) je oddal večjo mno-
žino po 40 do 50 vinarjev kilogram v skladišču
Slovenske kmetijske družbe na Turjaškem trgu
šte. 3. 323

Pôd za razdreti in prenesti, se takoj proda. Vpra-
šati je na Sv. Petra cesti 76 v Ljubljani.

Vinograd velik en jôh in četrt, z grózdjem,
katero lepo kaže, zraven je lep sadni
vrt, velik en jôh in zidanka na lepo vidnem pro-
storu, oddaljen 10 minut od kolodvora, se iz pošte
roke proda. Kupci naj se zgledajo pri lastniku Ivan
Bulc, Mirna, Dol. 325

Lepa žrebica, 1 leto in 7 mesecev stara, je
naprodaj. Hapjan Miha Zg.
Šiška 37. 326

Deset prasičkov po 8 tednov starih, je na
prodaj pri Peter Jenko,
Lipica, Škofjaloka. 328

Primešaj krmi Mastin!

Enkrat na teden primešaj krmi pest praška
Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se upo-
rabljajo nadomestna sredstva za krmila,
pa se primeša dvakrat na teden. Prašek
Mastin je dobil najvišje kolajne na raz-
stavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in
na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo
Mastin, ko ga enkrat poizkusijo, in ga
ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin
zadostuje za 6 mesecev za enega prasiča
ali vola.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in
trgovinah ne dobi, potem ga naročite po
pošti. 5 zavojev Mastina 17-50 poštne
prosto na dom. (86)

Mazilo zoper garje
(naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, lisaj,
srbečico, kožne bolezni, izpuščaje. Pri
živali uniči garje. 1 lonček 6, po pošti
7 kron.

Lekarna Trnkóczy
Ljubljana, Kranjsko. Zraven rotovža.

Kmetovalci!

Razširjajte „Kmetovalca“ Čitajte ga pridno in ga dajajte tudi nečlanom
čitati, da jih pridobite za družbo. 25.000 nas je že v Kmetijski družbi,
pa bi nas bilo lahko še enkrat toliko. Cimveč nas bo, več bomo dosegl!

Razpis služb.

Sprejmejo se v službo
kmetijsko izšolani uradniki
za nakup živine in prasičev ter
druga strokovna dela.

V pošteved pridejo le reflektanti,
ki so vajeni kupčije z živino in pra-
siči. Plača in nastop po dogovoru.
Ponudbe sspričevali in referencami na
„Vnovčevalnico za živino in mast“
v Ljubljani. (84)

Rogaška slatina

Tempel vrelec:

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi
kislini. Pospešuje prebavljanje in preosnavljanje.

Slyria vrelec:

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca
in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu pre-
bavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic,
sladkorna bolezen.

Donati vrelec:

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro
sredstvo proti črevesnemu katarju, želodčnemu ka-
menu, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemo-
roidum itd.

Rogaška slatina

je najbolj prijubljena in se v obče največ zahteva.
To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalno-sa-
liničnih rudninsko-kislih slatin najbogatejša na
ogljikovih kislini. — Ta slatina je najokusnejša
krepčilna in oživljajoča pijača; obenem pa tudi
najboljše sredstvo s katerim se obvaruje v mrzlih
krajih mrzlice. (87)

Rogaška slatina

je najboljša namizna in mineralna voda, katera
nima nikdar slabega okusa ali duha. ::

Razpis službe vrtnarja.

Vrtnarja išče **državna kmetijska**
šola v Št. Jurju ob Južni železnici.
Prošnje, opremljene s spričevali, naj se
pošljejo ravnateljstvu

do 15. oktobra t. l.

Poleg izvedenosti in spretnosti v vrt-
narstvu, sadjarstvu in nekaj v vinograd-
ništvu se zahteva posebno še zanesljivost,
marljivost in dobra značajnost. Njegova
posebna naloga je, nadzorovati in odga-
jati učence pri praktičnem delu. Nastavi
se z dohodki državnih poduradnikov. (85)

J. Komatič,

dolgoletni zastopnik znane
trgovske K. in R. Ježek,
Blansko, tovarna kme-
tijskih in poljedelskih
strojev in motorjev se pri-
poroča. — Dobra in so-
lidna postrežba.

Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam
dobro znano tovarno

WELSLIA

katera izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti z dvojnimi
pocinkanimi parnim
kotlom, in porabno
obenem za kuhanje
žganja. (40)

De cimalne tehnične
cimentirane vseh veli-
kosti, z uteži vred.

Sprejemam naročila
na **slamozreznice nože**.

Cene po dogovoru.
Ker je tovarni ležek
uvoz dovoljen, se naroče-
ni stroji lahko takoj dobe

Zobotrebce

kupuje

(96)

po najvišjih cenah

Peter Kozina & Co.

Ljubljana Breg 20.

Najstarejša hranilnica v Sloveniji!

KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

3%

obrestovanju in dovoljuje hipotekna posojila po

4 1/2%

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in
starostna hranilnica za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje
državna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za
okrepitev rezervnih zakladov, po pravilih določen
v pospeševanje obtekoristnih naprav in podjetij
na Kranjskem. (95)

Za te svrhe se je doslej darovalo 8.638.000 kron.
Pismene pošiljave je nasloviti na Kranjsko
hranilnico v Ljubljani, Knafljeva ulica števil. 9.

Marmornate
plošče

za pohištvo in
strojarje (88)

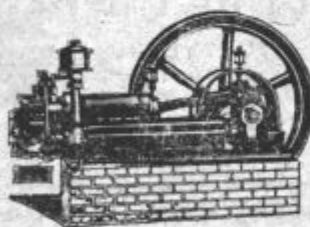
Grobne
spomenike

vsake velikosti
dobavlja

Alojzij Vodnik
kamnosek v Ljubljani,
Kolodvorska ulica.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

**Velika zaloga vsakovrst-
nih poljedeljskih strojev**
iz najslovitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLIA“.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov
bombaž in prašek — Eponit —
Francosko želatino — Lipovo oglje
Marmornat prašek — Modro ga-
lico — Natrijev bisulfit — Ribji
mehur — Špansko zemljo — Tanin
Žveplo v prahu — Limonovo kis-
lino — Vinsko kislino — Sodo
bicarbono — Strupa proste barve
ltd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☎

Poštne hranilnice račun št. 622.606.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1888.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registovana zadruga z neomejeno zavezo

☎ v LJUBLJANI ☎

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **3%**

(2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom
ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4.100.000 kron.

DRUŽBENE VESTI.

Podružnicam in drugim korporacijam ter okrajnim odborom v vinorodnih krajih! Galico za prihodnje leto bo morala Slovenska kmetijska družba — glasom pravkar dogotovljene kupne pogodbe — takoj in tekom novembra do decembra tekočega leta prevzeti. Družba bo razdeljevalnicam v eni prihodnjih številok sporočila podrobnosti, že sedaj pa prosi, da družbi **takoj** naznanijo, če in koliko galice nameravajo v razdeljevanje prevzeti, ker dobijo pošiljatve v celih ali pol vagonih *naravnost* iz tvornic. Družba bi drugače morala galico v ljubljansko zalogo vzeti, kar blago po nepotrebnem občutno podraži in n. pr. one štajerske razdeljevalnice, ki potrebnih množin sedaj ne prijavijo, bi pozneje morale drago voznino iz Ljubljane nazaj sami plačati.

* Glede vreč pri apnenem dušiku moramo naročnikom naknadno sporočiti, da železnica več ne sprejema malih pošiljatev v odpremo, ker se nahaja to dušičnato gnojilo v papirnatih vrečah, ki jih ni večkrat prekladati. Družba bo zato apneni dušik razposlala iz Ljubljane le v celih ali polovičnih vagonih, ki se ne prekladaajo in pridejo tako papirnate vreče redno nepoškodovane v roke naročnikov. Kdor pa želi, da se mu posebej pošlje manjšo pošiljatev, mora poslati potrebne dobre *jutaste* vreče zanjo. Vsekakor priporočamo udom, da apneni dušik kakor sploh vse kmetijske potrebščine naročijo pri družbi le potom svojih podružnic, ker pri takih skupnih naročilih prihranijo dosti na prevoznini, pridejo ceneje do blaga in končno tudi družbi olajšajo delo. V pločevinastih zaklopnih, ki stanejo danes po 45 do 50 kron, tvornica nikomur več apnenega dušika poslati ne more.

* Denar za naročene potrebščine je družbi naprej plačati i. s. najpripravnije potom poštini pol žnic št. 10712, na katerih se lahko obenem napiše tudi naročilo. Navadne naročitve izvršuje družba načeloma le po povzetju.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antivait v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsa. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polne žlice
pri govedih „ 2—6 „ „ „
pri kozah ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehtaja 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Kostna moka po 80 K za 100 kg; vreče se posebej zaračunijo.

Klajno apno po K 160— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Lanene tropine po K 170— sto kg, vreče se posebej računijo.

Lucerne nemška detelja, brezpredenična po K 20 kg.
Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.
Modra galica, briksleška $\frac{98}{100}$ po 10 K za 1 kg.
Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.
Rožene moke ni več.
Sladkorna pesa po K 8— kg.
Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24— kg.

Sladne kali so ostanki slada, ki ga podelajo pivovarne iz ječmena in obstoje največini iz osušenih listnih in koreninastih kali. Vsebujejo povprečno po 23 %, dušičnatih snovi, med temi 11 %, prebavljive beljakovine, 1—2 % toščice in 44 % škroba in sladkorja. Iz tega se jasno vidi, da so prvovrstna krma za mlečne krave, ker zelo pospešujejo mlečnost. Pokladamo jih največ do 3 kg na dan in glavo in sicer najprimernejše oparjene ali namočene in zmešane z rezanico. Dobro so tudi za živino, ki jo hočemo opitati, ker pospešujejo presnavljanje. Takim volom in kravam damo po 3 kg, prasičem največ po 1 kg na glavo in dan. Pa tudi manjše množine dobro izkoristijo. Žrebeta in teleta istotako dobro uspevajo po tem močnem krmilu. Poklada se jim $\frac{1}{2}$ do 1 kg na dan in glavo. Brejim kravam pa jih ne smemo krmiti, ker v ti dobi jim niso koristne. Kmetijska družba razpolaga s sladnimi kali in jih oddaja po 170 kron za 10 kg, vreče se posebej računijo.

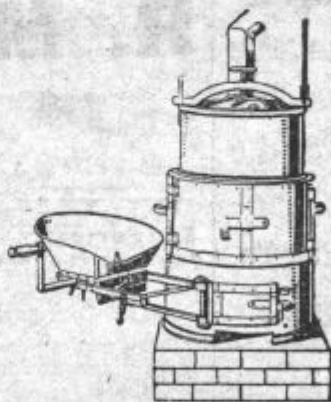
Vinometri, komad po 24 K.

Žveplo ventilirano, pravo siciliansko blago po 6 K kg.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Žveplo (žveplene ploščice) na juti za žveplanje sodov, najboljša, brez arzena po 20 kron k lo.

Parilnike za krmo, Welsia

močne in nepokonzljlive, vse veli-kosti od 60 do 600 l izdeluje samo Reform-Werke, Wels. O. Ö.

Nadalje specialni izdelki:
Konjske grablje,
tako dobavne.

Obračalni parilnik z ali brez naprave za žganjarstvo.

Kotliji za kuhanje žganja.

Kotliji za kuho in pranje.

Patentne pečl za peko in sušenje.

Prekajevalnice.

Gnojnične sesalke. (58)

Pocinkani lonci in kozice.

Mize za pranje.

Posode in valjavnice za perila (Monga).

Ceniki na željo zastoj.

Volno

kupuje

Ljubljanska
komercijalna
družba (92)

Ljubljana,
Bleiweisova
cesta 18.

Izšla je

DRUŽINSKA (93)

PRATIKA

za leto 1920.

Cena izvodu 2 K, po pošti K 2'20.

Dobiva se v vseh trgovinah
po Sloveniji in pri založ-
ništvu »Družinske pratike«
v Ljubljani.

Vabilo

k

izrednemu občnemu zboru Mlekarske in sirarske zadruga v Žireh

registrovane zadruga z neom. zavezo

kateri se vrši

V nedeljo dne 26. oktobra t. l.
ob 8 uri dopoldne

v zadružnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1918.
3. Prememba pravil.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Čitanje revizijskega poročila.
7. Slučajnosti.

Oblak Valentin, načelnik.

Laneno seme, suhe gobe, sveže in suho sadje, smrehove storže, kumno, janež, fižol, krompir, kostanj, ježice, želod, med, deteljno seme, oves, pšenico, malisno štupo, jajca, vinski kamen, vinske drože ter sploh vse deželne kakor gozdne pridelke kupuje

veletrgovina

ANTON KOLENC v Celju.

Istotam se dobi vsakovrstno špecerijsko blago ter deželni pridelki in žito na debelo. (77)

Pozor poljedelci!

Izdelovalci čilskega solitra — jednega od najkoristnejših umetnih gnojil — želeči, da poljedelcem kraljestva SHS nudijo kar najboljša obveščanja in navodila o uporabi vseh vrst umetnega gnojila a posebno onega, katero je našim zemljam najpotrebnejši in to je

azotno gnojilo.

Odrpli, so pd 1. junija t. l. svojo delegacijo za kraljestvo SHS.

Pisarna delegacije se nahaja v Beogradu, Resavska ulica šte. 33. in stavlja svoje usluge brezplačno na razpolago vsem poljedelcem in zahte resovanim v kraljestvu SHS. (75)

Zveza slov. zadrug v Ljubljani,
registrovana zadruga z ome. zavezo
vabi na

XI. redni občni zbor

ki se vrši

v četrtek 30. oktobra 1919 ob 9. uri
dopoldne v Zvezini pisarni v Ljubljani,
Janez-Trdinova ulica šte. 8.

SPORED:

(91)

1. Nagovor predsednika.
2. Čitanje zapisnika prejšnjega obč. zbora.
3. Poročilo načelstva.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Potrdilo bilance za leto 1918, obračun za leto 1918 in proračun za leto 1919 ter razdelitev čistega dobička.
6. Volitev načelstva.
7. Nadomestna volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Načelstvo.

Opomba. V slučaju nesklepnosti prvega, vrši se pol ure pozneje drugi občni zbor na istem mestu s prvotnim sporedom, ki sklepa brezpogojno.

Računski zaključek je članicam od 10. oktobra 1919 v Zvezini pisarni na vpogled.

Viničar

kateri se razume na vse
posle v vinogradu in v kleti,
ki zna cepiti trsje in sadje
se išče. Nastop službe 1. no-
vembra. Plača po dogovoru.

Fran Hočevnar,

Perjavica, (76)

pošta in žel. post. Stenjevec pri Zagrebu.

Tvrdba R. Miklauc v Ljubljani

se je preselila

iz došedanjih trgovskih prostorov v lastni lokal

Pred škofijo šte. 3

Lingarjeva — Medena ulica — tik škofijske palače, kjer se nahaja trgovina

„Pri Škofu“.

Podpisani se zahvaljuje za izkazano zaupanje ter se priporoča za mnogobrojni obisk z zagotovilom najboljše postrežbe.

(90)

S spoštovanjem

R. Miklauc.

= Konjske garje = srbečico = malarijo

lahko uspešno zdravite le z mojimi prvovrstnimi, preizkušenimi, predvojnimi zdravili. — **Mazilo proti konjskim garjam** 1/2 l za 20 K. **Mast proti človeški srbečici**, 1 lonček za 6 K. **Mast za otroke proti garjam**, 1 škatljica za 2 K. **Domača mast za rane**, 1 lonček za 8 K. **Sladkorna zrna proti malariji za odrasle**, kakor tudi za otroke, 50 zrnov za 24 K. — Zavoji se zaračunavajo po nabavni ceni. Navadna in tudi vsakovrstna druga zdravila pošilja po povzetju ali proti predplačilu

lekarna

(60)

pri „Materi božji“, MR. VJ. RUBELLI,
Zagreb, Prilaz 17.

Prvorazredno sjeme

za jesenju sjetvu

dobavlja

Sjemenar d. d. Osijek

Gajev trg 1.

Brzjavi:

(82)

Sjemenar, Osijek.

**Cementna
strešna opeka**

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin,

Ljubljana, Emonska cesta št. 2.